

Голас Радзімы

№ 24 (1490)
16 чэрвеня 1977 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Год выдання 22-і
Цана 2 кап.

АСНОЎНЫ

ЗАКОН

НАШАГА

ЖЫЦЦЯ

Апублікаванне праекта новай Канстытуцыі Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік — надзвычай важны рубж у гісторыі Савецкай Радзімы. Гэты акт тым больш важны і знамянальны, што здзейснены ў год яе слаўнага 60-гадовага юбілею.

Праект Асноўнага Закона — вынік велізарнай работы, аналізу і абагульнення глыбокіх змен у савецкім грамадстве за 40 гадоў пасля прыняцця цяпер дзеючай Канстытуцыі, канстытуцыйнага вопыту Савецкага Саюза і іншых краін сацыялізму. Яго распрацоўка ажыццяўлялася пад непасрэдным кіраўніцтвам і пры актыўным удзеле Цэнтральнага Камітэта КПСС, яго Палітбюро, Генеральнага сакратара ЦК таварыша Л. І. Брэжнева.

Неабходнасць новай Канстытуцыі, яе велізарнае значэнне, яе асноўныя рысы, якія выражаюць сусветна-гістарычныя заваёвы савецкага народа, ажыццяўленыя пад кіраўніцтвам партыі, знайшлі глыбокае і ўсебаковае адлюстраванне ў дакладзе таварыша Л. І. Брэжнева на майскім Пленуме ЦК КПСС. Гэты даклад з'яўляецца выдатным палітычным і ідэйна-тэарэтычным дакументам.

Нашай сацыялістычнай Радзіме ўсяго 60 гадоў, але за гэтыя гады мы прайшлі шлях, роўны стагоддзям. Пабудаваны развіты сацыялізм, дасягнута вышэйшая на сёння ступень сацыяльнага прагрэсу.

«Мы стварылі новае грамадства, падобнага якому чалавецтва яшчэ не ведала, — адзначаў таварыш Л. І. Брэжнеў на XXV з'ездзе КПСС. — Гэта — грамадства бяскрыўзнай пастаянна растучай эканомікі, сталых сацыялістычных адносін, сапраўднай свабоды. Гэта — грамадства, дзе пануе навуковы матэрыялістычны светопгляд. Гэта — грамадства цвёрдай упэўненасці ў будучыні, светлых камуністычных перспектыв. Перад ім адкрыты бязмежныя прасторы далейшага ўсебаковага прагрэсу».

Факт пабудовы развітога сацыялістычнага грамадства і зафіксаваны цяпер у праекце нашай новай Канстытуцыі. У ім дадзена цэласная карціна сталага сацыялізму, яго палітычнай і эканамічнай сістэм, яго сацыяльнага развіцця і культуры, яго знешняй палітыкі. Паказаны найвялікшыя заваёвы ўсенароднай сацыялістычнай

[Заканчэнне на 4-й стар.]

Без працы немагчыма жыццё чалавека. Яна — крыніца дабрабыту, галоўная ўмова ўсебаковага развіцця асобы. Праца вызначае месца людзей у сацыялістычным грамадстве, уздымае чалавека на вялікія вышыні, прыносіць яму гонар і славу. Вось чаму права на працу — адно з важнейшых правоў, якія гарантаваны савецкім людзям Асноўным Законам нашай краіны — Канстытуцыяй СССР.

НА ЗДЫМКУ: у сталеліцейным цэху Мінскага трактарнага завода.

Фота Я. ПЯСЕЦКАГА.

КАНЦЭРТ САВЕЦКАІ ПЕСНІ У ААН

У штаб-кватэры ААН адбыўся канцэрт групы савецкіх артыстаў. Горача сустралі гледачы, якія запоўнілі адну з буйнейшых канцэртных залаў ААН, выступленне саліста Кіеўскага акадэмічнага тэатра оперы і балета Анатоля Салаўяненкі, саліста Маскоўскай дзяржаўнай філармоніі Леаніда Харытонава і артысткі Дзяржаўнага тэатра музычнай камеды БССР Вікторыі Мазур. Гэты канцэрт быў арганізаваны пастаяннымі прадстаўніцтвамі СССР, УССР і БССР пры ААН разам з Клубам рускай кнігі ў ААН.

СА СТАГОДДЗЕМ!

Жыхары вёскі Страхіні калгаса «Іскра Леніна» павіншавалі старэйшую калгасніцу Праскоўю Борцік са 100-годдзем з дня нараджэння. Праскоўя Андрэўна — маці траіх дзяцей, бабуля 13 ўнукаў, прабабуля 30 праўнукаў. А нядаўна жанчына дадалася, што яна ўжо і прапрабабуля.

ПАКАЗВАЮЦЬ АНГЛІЙСКІЯ ДЫЗАЙНЕРЫ

2 чэрвеня ў Мінску адкрылася выстаўка «Дызайн і новая тэхналогія», якая знаёміць савецкіх спецыялістаў з навіейшымі работамі англійскіх мастакоў-канструктараў. На ёй прадстаўлены вырабы амаль 60 фірм. Экспанаты наглядна ілюструюць, што сутыкненне дызайнера з вытворчасцю надало прадукцыі прыгожыя формы, зрабіла вырабы зручнымі для спажывання і абслугоўвання, паказала найбольш эфектыўныя тэхналагічныя працэсы, дало значную эканомію сродкаў, матэрыялаў і энергіі.

ЗАКАЗЧЫК — АЛІМПІЯДА-80

Лідскі завод электравырабаў падрыхтаваў вытворчасць электраасвят-

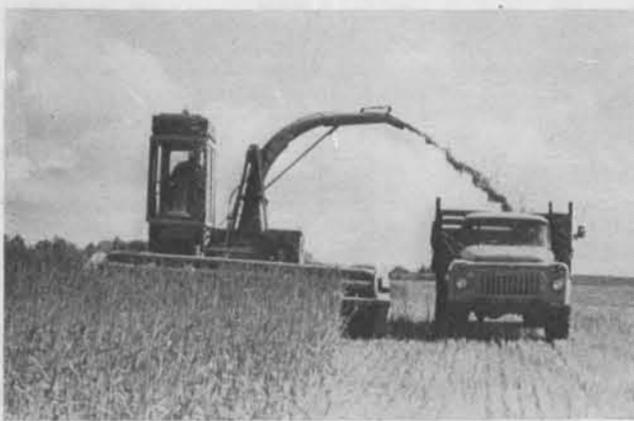
Камп'ютэры Брэсцкага электрамеханічнага завода не раз адзначаліся ўзнагародамі і дыпламамі. Так, напрыклад, адно з прыстасаванняў уводу інфармацыі ўдастоена дыплама і залагога медала Лейпцыгскага веснавога кірмашу гэтага года.

Некалькім электронна-вылічальным машынам, якія выпускае завод, прысвоены дзяржаўны Знак якасці.

НА ЗДЫМКУ: адзін з участкаў прадпрыемства.

ляльных блокаў вялікай магутнасці і імгненнага перазапальвання. Гэтыя блокі прызначаны для здымак на калароваму тэлебачанню на Алімпіядзе-80. Яны складаюцца з сямі тыпаў праектараў, забяспечваюць асвятленне, блізкае да сонечнага спектра.

Раней узнікалі сур'ёзныя цяжкасці пры змене ўзроўню асвятляльнасці, бо ў такіх блоках выкарыстоўваюцца метала-галодныя лампы. Патрабавалася 10—12-мінутная паўза для ахалоджвання ламп. У блоках лідскага завода гэты недахоп ліквідаваны. Перазапальванне ламп на любы ўзровень яркасці забяспечваецца імгненна.

Многія гаспадаркі рэспублікі вырошчваюць травы і азімае жыта для скормлівання жывёле ў летні перыяд. Гэта спрыяе значнаму росту надояў малака.

НА ЗДЫМКУ: нарыхтоўка зялёнай масы ў калгасе імя У. І. Леніна Гомельскага раёна.

Фота І. ЮДАША.

ЦЭНЫ КАНТРАЛЮЕ ГРАМАДСКАСЦЬ

У параўнанні са змрочнай атмасферай няспыннага росту рознічных цэн у большасці капіталістычных краін становішча на савецкім унутраным рынку напамінае мацярын з пастаянна спрыяльным кліматам. Ужо многія дзесяцігоддзі цэны на асноўныя тавары народнага спажывання застаюцца нязменнымі, нягледзячы на рост зарплаты. Аб тым, якую ролю ў гэтым працэсе адыгрываюць самі пакупнікі, расказвае журналіст Вячаслаў ХАДАСОУСКІ.

Прычынай фінансавай памылкі на гэты раз ледзь не стаў... звычайны чамадан. Канструктары распрацавалі новы, палепшаны яго ўзор. Па ўсіх эканамічных паказчыках новая мадэль павінна была стаць даражэйшай за тую, што выпускалася раней. Эканамісты вызначылі гэту розніцу ў 4 рублі. Але на ярлык прапанаваная цана так і не трапіла. Перад адпраўкай у гандлёвую сетку першай партыі новых чамаданаў у справу ўмяшаліся грамадскія кантралёры — работнікі гэтай жа фабрыкі-вытворцы. «У разліку дапушчана памылка. Выраб каштуе дзешавей», — заявілі яны.

Адміністрацыя згадзілася з довадамі правяраючых. Розніцу ў цане скарацілі, хоць гэта і зніжала прыбытак прадпрыемства.

НА ВАРЦЕ СТАБІЛЬНАСЦІ

Здавалася б, адбылося відавочнае парушэнне статус-кво ў парадку цэнаўтварэння. Паўстаюць сама меней два пытанні. Па-першае, хто дазволіў рабочым умешвацца фактычна не ў сваю справу? Бо вядома, што ўстанаўленне рознічных цэн у СССР, у адрозненне ад капіталістычных краін, — манополія дзяржавы. Ні адна цана, хай сабе на пачак новых цыгарэт або на аўтамабіль, не выйдзе ў свет без зацвярджэння спецыяльнага ведамства — Дзяржаўнага камітэта цэн. Адбываецца гэта звычайна так. Эканамісты на вытворчасці дакладна падлічваюць кошт матэрыялаў, затраты працы, іншыя выдаткі і толькі тады прапануюць праект новай цаны. І нават пасля гэтага яго яшчэ доўга будуч правяраць спецыялісты Дзяржкамітэта цэн перад тым, як «выпусціць» на вітрыны магазінаў.

І па-другое. Чаму даводзіцца кантраляваць дзяржаўнае прадпрыемства? Палітыка ж у галіне цэнаўтварэння аб'яўлена ўсенародна: гэта стабільнасць рознічных цэн на асноўныя харчовыя і нехарчовыя тавары. Няўжо з'явілася неабходнасць пільнага кантролю за ажыццяўленнем гэтай палітыкі?

Адказу спачатку на другое пытанне. Размова ідзе не аб кантролі над ростам дзяржаўных рознічных цэн. У гэтым проста няма неабходнасці. Нашым хатнім гаспадыням не знаёмы сумны «вальс зыке-так». Статыстыка сведчыць: індэкс рознічных цэн на асноўныя тавары народнага спажывання на савецкім унутраным рынку за мінулыя пяцігодкі склаў 99,7 працэнта. Дзесяцігоддзямі ў нас не даражэлі хлеб і мяса, малако і крупы,

квартплата і камунальныя паслугі, застаючыся рэкордна нізкімі ў свеце. Больш таго, дзяржава расходуе мільярд рублёў, прадаючы насельніцтву ніжэй сабекошту мяса і малака, дзіцячы абутак і адзенне, школьныя падручнікі і лякарствы.

Не, дзяржава верная свайму курсу: стабільнасць рознічных цэн на асноўныя харчовыя і нехарчовыя тавары пры адначасовым росце грашовых даходаў савецкіх людзей названа XXV з'ездам КПСС адным з галоўных сродкаў уздыму матэрыяльнага дабрабыту народа.

Аднак, як і заўсёды, паміж законам і яго рэалізацыяй непазбежна дыстанцыя — працэс выканання. Кантроль грамадскасці, а ён, вядома, — адзін з галоўных прычынаў сацыялізму, патрэбен менавіта на гэтым участку. Вось тут якраз саюзнікам дзяржавы ў барацьбе за стабільнасць цэн выступаюць самі спажывыцы — рабочыя і служачыя прадпрыемстваў, пенсіянеры, хатнія гаспадыні, калгаснікі, дзупаты Саветаў.

Сацыялістычнаму спосабу вытворчасці не ўласціва пагоня за дадатковым прыбыткам за кошт кішэні пакупнікі. Але што граха таіць, некаторыя кіраўнікі часам наўмысна павышаюць цэны на прадукцыю сваіх прадпрыемстваў, спакусіўшыся лёгкай магчымасцю палепшыць фінансавыя паказчыкі. Часам з канвеераў па той жа прычыне здымаюць танныя, але патрэбныя насельніцтву тавары.

Дзяржава сочыць за такімі парушэннямі. Вінаватых караюць, нават прыцягваюць да крымінальнай адказнасці. Але хіба па сілах нешматлікім ведамасным інспектарам зазірнуць у кожны цэх, на кожны ўчастак, правярыць усе справаздачы? Вось чаму гэтыя функцыі выконваюць на грамадскіх пачатках самі работнікі прадпрыемстваў, якім прадстаўлены вялікія правы.

НОВАЯ ФУНКЦЫЯ ПРАФСАЮЗАУ

Як жа можа рабочы паўплываць на цану вырабу, ім жа зробленага?

Магчымасцей шмат, растлумачылі мне на Мінскай скургалантарэйнай фабрыцы, аб выпадку на якой расказвалася ўпачатку.

Рабочыя тут правяраюць эканамічныя абгрунтаванні праектаў цэн на новыя тавары, праводзяць інвентарызацыю ўжо дзеючых прэйскурантаў, кантралююць прымяненне стандартаў і сортнасці, сочаць за маркіроўкай гатовай прадукцыі.

Работа гэта даручана бюро

кантролю за цэнаўтварэннем пры фабрычным камітэце прафсаюза. У яго ўваходзяць работнікі тэхнічных і эканамічных службаў прадпрыемства, майстры, рабочыя-наватары, лепшыя работнікі вытворчасці. Кандыдатуры для такой адказнай работы называюцца на агульным сходзе калектыву.

— Фабрычна-заводскім прафсаюзам не ў навінку займацца пытаннямі кіравання вытворчасцю, — расказвае старшыня прафсаюзнага камітэта фабрыкі Аляксандр Грачынінскі. — Гэта адна з асноўных задач савецкіх прафсаюзаў наогул. Рабочыя ўдзельнічаюць у нас у рабоце пастаянна дзеючых вытворчых нарад, дзе рашаюцца пытанні гаспадарчай палітыкі прадпрыемства, абмяркоўваюць перспектывыныя планы дзейнасці фабрыкі. Без іх не падводзяцца вынікі работы і не размяркоўваюцца прэмii.

І вось нам даверана новая функцыя — актыўна ўплываць на працэс устанаўлення і выкарыстання дзяржаўных рознічных цэн. Іншымі словамі, прафсаюз стаў на ахову інтарэсаў пакупнікоў.

— Ці адчуваюцца вынікі дзейнасці рабочых бюро? — спытаў я ў фабрычных спецыялістаў.

— Безумоўна, — адказала галоўны эканаміст Марыя Калаур. — Вытворчасць наша значная — на 25 мільёнаў рублёў прадукцыі ў год. А прадукцыя — сотні назваў сумачак, партфеляў, чамаданаў, рамянёў і іншай дробнай галантарэй, тэрмін «жыцця» якой на канвеерах ад сілы год-два. Паспрабуй, паспей перавесці ў рублі і капейкі ўсе змены ў фанонах, аздабах, матэрыялах. Але, як сведчаць праверкі, нормы цэнаўтварэння за апошні час не парушаліся.

Аднак галоўнай задачай дзейнасці бюро на фабрыцы лічаць не «паляванне» за памылкамі цэнаўтварэння, а стварэнне такога становішча, калі ліквідуюцца самі перадумовы, што вядуць да падаражэння вырабу. Такого роду «прафілактыкай» тут стаў масавы рух рабочых за эканомію матэрыялаў і энергіі, рацыяналізатарская дзейнасць, калі рабочыя падказваюць тэхнолагам новыя, не такія дарагія працэсы апрацоўкі, зніжаюць затраты сыравіны. Усё гэта змяняе сабекошт прадукцыі, а ў выніку — рознічную цану.

ПРАВЯРАЕ ПАКУПНІК

Гэты чалавек нічым не вызначаўся сярод іншых пакупнікоў «Універсама». Выбраўшы прадукты, падышоў да адной з кас, расплаціўся. Але замест таго, каб пакласці рэшту ў кішэ-

КАК СПРЯТАТЬ БЕЗРАБОТИЦУ?

Для этого существует несколько рецептов, изобретенных буржуазными авторами. Один рассчитан на «внутреннее» потребление в капиталистическом мире, другие — на «внешнее», в частности для Советского Союза. В первом случае удается, однако, спрятать лишь часть безработицы, включая в официальную статистику лишь лиц, длительное время вообще не имеющих никакой работы, несмотря на их способность и готовность трудиться. Рецепт для Советского Союза прямо противоположный: «явной» безработицы в стране нет — это признано всеми, но есть, утверждают на Западе, «скрытая». То есть та самая, которая в капиталистических государствах в официальных данных о занятости почти никогда не фигурирует.

Как видим, даже в самой постановке вопроса, таким образом, содержится косвенное признание преимуществ социализма в решении проблемы занятости.

Давайте поищем «скрытую» безработицу в СССР.

На 1 января 1977 года численность населения страны составила 257,9 миллиона человек. 104,3 миллиона из них — рабочие и служащие, занятые в народном хозяйстве, 15 миллионов — колхозники, 46,5 миллиона — учащиеся общеобразовательных школ, 6,1 миллиона — учащиеся техникумов и других средних специальных учебных заведений и профессионально-технических училищ, 5 миллионов — студенты, более 45 миллионов — пенсионеры.

Ни одного из перечисленных 222 мил-

лионов советских граждан не отнесешь к категории безработных — ни «скрытых», ни, тем более, явных. 36 миллионов — дети дошкольного возраста и неработающие женщины, занятые их воспитанием в семье.

Продолжим наши поиски. С точки зрения здравого смысла искать больше негде: из приведенных подсчетов видно, что в Советском Союзе работают все, кто может и хочет работать. Остальные учатся или не работают по уважительной причине: либо еще не достигли трудоспособного возраста, либо «прошли» его и стали пенсионерами, либо в течение какого-то времени решили посвятить себя воспитанию детей.

Однако безработицу в СССР потому и называют «скрытой», что ее не видно

невооруженным глазом. Вооружимся методом, предлагаемым буржуазными авторами, и пройдемся по указанным ими каналам: «непомерно высокая численность населения, занятого в СССР в сельском хозяйстве», «избыточная рабочая сила в республиках Средней Азии и Закавказья», «текущая рабочей силы на ряде советских предприятий».

В советском сельском хозяйстве занято примерно 24 миллиона человек (15 миллионов колхозников и около 9 миллионов работников совхозов — государственных хозяйств). В это число входят не только непосредственные производители хлеба, мяса, молока и т. п., но и инженеры, механики, ремонтники, строители — люди многих десятков профессий, представителей которых никогда не

ню, працягнуў касіршы чырвоную кніжачку пасведчання грамадскага інспектара: «Кантрольная пакупка. Запрасіце, калі ласка, загадчыка...»

Будзем шчырымі. Не заўсёды такое нечаканае ператварэнне пакупніка ў кантралёра выклікае прыемныя пачуцці. Сярод нашых прадаўцоў, на жаль, ёсць яшчэ парушальнікі правіл гандлю.

Сочаць за такімі парушэннямі таксама спецыяльныя дзяржаўныя службы. Але роля грамадскіх кантралёраў ад гэтага не змяншаецца. Іх колькасць перавышае штат ведамасных праяраючых, а сістэма работы арганізавана так, што ахоплівае ўсе званні гандлю і бытавога абслугоўвання.

Першая «прыступка» грамадскага кантролю — камісіі пры выканаваных камітэтах раённых і гарадскіх Саветаў дэпутатаў працоўных, куды ўваходзяць дэпутаты, пенсіянеры, работнікі гандлю, заводскія эканамісты. У час праверак да іх падключаюцца актывісты з ліку рабочых бліжэйшых прадпрыемстваў і пастаянных пакупнікоў праяраемых магазінаў.

Такія ж камісіі на грамадскіх пачатках ёсць і ў сістэме спажывецкай кааперацыі, магазіны якой абслугоўваюць у асноўным жыхароў вёсак. Завяршаюць гэту сістэму пастаянныя дэпутацкія камісіі ў парламенце рэспублікі. Сюды сцякаюцца абагульненыя даныя праверак на месцах, тут за парушэнні ў рабоце сваіх ведамстваў трымаюць адказ міністры і іншыя кіраўнікі гандлю, бытавога абслугоўвання і галін прамысловасці, якія выпускаюць тавары народнага спажывання.

... Але вернемся да эпизоду ва «Універсаме». Патрабаванне грамадскага інспектара — закон для работнікаў гандлю. Тут жа, на месцы, стварылі праверачную камісію. Старанна пераважылі «купленыя» прадукты, пералічылі іх кошт, правярылі цэннікі, рэшту. Адхіленні былі капеечнымі, але і іх зарэгістравалі ў пратаколе.

Такую працэдуру праверкі ў нашых магазінах можна назіраць даволі часта. Парушэнні не дзеляцца на «дробныя» і «грубыя». Дзяржаўная дысцыпліна цэн непарушная, і нават мінімальнае адхіленне ад яе строга караецца.

Грамадскія кантралёры ўносяць прапановы на паляпшэнне ў цэлым арганізацыі гандлю і грамадскага харчавання. Па любых іх сігналах неадкладна прымаюцца меры.

— Маштабы работы, якую праводзяць у нашай рэспубліцы грамадскія кантралёры, назіраючы за правільнасцю прымянення рознічных цэн, велізарныя, — гаворыць начальнік Дзяржаўнай інспекцыі цэн Савета Міністраў БССР Іван Бакун. — І вынікі выяўляюцца не толькі ў колькасці пакараных парушальнікаў і суме грошай, вярнутых насельніцтву ці ў бюджэт. Удзел тысяч радавых грамадзян у такой справе ўсенароднай важнасці — адно з праўдлівых рэальных дэмакратычных нашых грамадства.

У вёсцы Гожа Гродзенскага раёна пачаў працаваць новы гандлёвы цэнтр. Ён уключае прамтаварны, прадуктовы, кніжны, гаспадарчы магазіны, а таксама сталовую, якая ўвечары працуе як рэстаран. Ёсць тут і ўтульны бар.

У гэтай пяцігодцы ў вёсках Гродзенскай вобласці будуць пабудаваны дзесяткі прадпрыемстваў гандлю агульнай плошчай каля 15 тысяч квадратных метраў.

НА ЗДЫМКУ: новы гандлёвы цэнтр у вёсцы Гожа.

Фота А. ПЕРАХОДА.

ІНДУСТРЫЯ КРОЧЫЦЬ НА ЗАХАД

У гэтай пяцігодцы ў шэрагу раёнаў нашай краіны, у тым ліку на захадзе Беларусі, прамысловасць развіваецца больш высокімі тэмпамі, чым у сярэднім па краіне. На пытанні карэспандэнта АДН Юрыя САПАЖКОВА, звязаныя з такім «індустрыяльным ухілам», адказвае намеснік старшыні Дзяржплана БССР Аляксандр КАЛОШЫН.

— Чаму заходнія вобласці Беларусі вырашана развіваць больш высокімі тэмпамі?

— Заходнія вобласці Беларусі — Брэсцкая і Гродзенская — да часу іх уваходжання ў БССР у 1939 годзе ў сваім эканамічным развіцці значна адставалі ад усходняй часткі рэспублікі. Пераадоленне гэтага адставання стала дзяржаўнай палітыкай нашай краіны, асабліва пасля Вялікай Айчыннай вайны. На захадзе рэспублікі створаны машынабудаўнічая, электратэхнічная і хімічная галіны прамысловасці з магутнай энергетычнай базай. Пабудаваны дзесяткі прадпрыемстваў лёгкай, харчовай і дрэваапрацоўчай прамысловасці.

Сёння нельга гаварыць аб эканамічным патэнцыяле Беларусі, не называючы электрамеханічны і электралямпавыя заводы, а таксама завод газавай апаратуры ў Брэсце, Гродзенскае вытворчае аб'яднанне «Азот», Баранавіцкі баваўняны камбінат, Лідскі завод сельскагаспадарчага машынабудавання, Гродзенскі тонкасукоўны камбінат, Ваўкавыскі цэментны завод, Скі-

дальскі і Жабінкаўскі цукровыя заводы, камбінаты верхняга трыкатажу і штучных скур у Пінску. 31 прадпрыемства ўвайшло ў строй дзеючых толькі ў мінулай пяцігодцы. Гэта садзейнічала росту гарадскога насельніцтва ў заходніх абласцях Беларусі, дало моцны імпульс да павышэння адукацыйнага і культурнага ўзроўню працоўных. У пяці інстытутах і 36 сярэдніх спецыяльных навучальных установах там навучаецца 55 тысяч студэнтаў.

І ўсё ж заходняя частка рэспублікі яшчэ не дасягнула ўзроўню развіцця яе ўсходняга раёнаў. Адбываецца адсутнасць буйных месцна-раджэнняў карысных выкапняў і магутных крыніц водазабеспячэння, аддаленасць ад сыравінных баз.

З другога боку, якраз таму, што захад Беларусі менш, чым іншыя раёны, падвяргаецца урбанізацыі, ён дае нам аператыўны праспект — добрую магчымасць для індустрыяльнага маневру і мабілізацыі працоўных рэсурсаў. Восць чаму ў дзесятай пяцігодцы тут запланавана расшырыць і рэканструяваць 45, прадоўжыць будаўніцтва 17 і пачаць узвядзенне 22 новых прадпрыемстваў. На захад рэспублікі прыпадае 27,6 працэнта яе тэрыторыі, 26,4 працэнта насельніцтва і прыкладна 40 працэнтаў усіх новабудуемых пяцігодкі.

— Якая ж менавіта прамысловасць развіваецца цяпер на захадзе Беларусі?

— Буйныя прамысловыя

аб'екты вырашана ствараць у 24 гарадах, з якіх 21 — малы або сярэдні. У іх ліку Баранавічы, Ваўкавыск, Кобрын, Ліда, Лунінец, Мікашэвічы, Слонім, Смаргонь.

У бліжэйшыя гады на прамысловай карце захаду Беларусі з'явіцца такія прадпрыемствы, як завод па вытворчасці тэхналагічнага абсталявання для мясной прамысловасці ў Брэсце, прадзільна-ткацкая фабрыка ў Кобрыне, завод аўтаматычных ліній для халоднай аб'ёмнай штампоўкі ў Пінску, завод аўтамобільных вузлоў у Гродна і г. д.

Па вытворчасці некаторых важнейшых відаў прадукцыі заходнія вобласці ўжо сталі вядучымі ў рэспубліцы. У будучым лік іх павялічыцца. Расшырацца вытворчае дыяпазонна-сукоўнае аб'яднанне і завод газавай апаратуры ў Брэсце. Баранавіцкі завод аўтаматычных ліній, Гродзенскае вытворчае аб'яднанне «Азот». Будуць уведзены новыя магутнасці на Лідскім лакафарбавым заводзе і Слонімскай камвольна-прадзільнай фабрыцы. У выніку аб'ём прамысловай вытворчасці заходніх абласцей Беларусі вырасце к 1980 году прыкладна ў паўтара раза, у той час як у цэлым па краіне намераны прырост на 36 працэнтаў.

— Відавочна, выкананне абшырнай праграмы капітальнага будаўніцтва ў Брэсцкай і Гродзенскай абласцях дасць рэспубліцы і ўсёй краіне істотную прыбытку патрэбнай прадукцыі. А што ад гэтага атрымаюць самі вобласці?

— Выйгрыш тут прамы. Больш як 70 працэнтаў усіх

даходаў мясцовых Саветаў складаюць паступленні ад прадпрыемстваў, што знаходзяцца на іх тэрыторыі. З ростам магутнасцей і колькасці заводаў і фабрык павялічыцца і адлічэнні ў распараджэнне Саветаў. Дадаўце да гэтага дзесяць працэнтаў жылой плошчы, якія па закону атрымліваюць Саветы ва ўсіх дамах, пабудаваных прадпрыемствамі і ведамствамі на дадзенай тэрыторыі.

Калі мы гаворым «у распараджэнне Саветаў», сама сабой разумеецца карысць для насельніцтва. Бо дзве трэці расходаў Саветаў ідуць на задавальненне сацыяльна-культурных патрэб: на асвету, ахову здароўя, фізкультуру і спорт, сацыяльнае забеспячэнне. Улічым таксама, што будаўніцтва і расшырэнне прамысловага комплексу заўсёды суправаджаецца будаўніцтвам дарог, добраўпарадкаваннем тэрыторыі, узвядзеннем ведамасных, культурных, бытавых і спартыўных збудаванняў, якімі карыстаецца ўсё насельніцтва, развіццём сродкаў камунікацыі і транспарту.

У 1976—1980 гадах, напрыклад, у заходніх абласцях Беларусі намечана адкрыць агульнаадукацыйныя школы на 85 тысяч месц, пабудоваць новыя бальніцы, паліклінікі, дзіцячыя дашкольныя ўстановы.

Размяшчэнне новых прадпрыемстваў прамысловасці ў невялікіх гарадах захаду Беларусі будзе па вартасці ацэнена і жыхарамі вялікіх гарадоў, паколькі такі напрамак развіцця прадухіляе іх празмернае разрастанне.

включаюць у катэгорыю фермераў на Западе. Отсюды і недарозуменне (амерыканскі фермер «корміць» 47 чалавек, а савецкі крестыянін — толькі 11), породжающее размовы о «непомерной численности» крестыян в СССР.

В республиках советской Средней Азии, действительно, самый высокий в СССР прирост населения — в несколько раз выше среднего по стране. Публикации советской прессы, посвященные тому, как социалистическое государство учитывает это обстоятельство в своих социально-экономических планах, некоторые западные авторы истолковывают по-своему: раз речь идет о том, как использовать рабочую силу, значит, она на сегодня не используется. Логика, прямо скажем, сомнительная.

В целом по Советскому Союзу проблема заключается не в избытке, а в недостатке рабочих рук. На этом фоне положение в Средней Азии выглядит иначе. И там все возможные и желаемые

трудиться обеспечены работой по специальности, но если подойти к делу с общесоюзной меркой, нынешний объем производства можно было бы поддерживать и несколько меньшим числом работников. Безработных нет, но есть люди, которых рационально было бы либо дополнительно вовлечь в общественное производство, либо научить работать более квалифицированно.

Особенности демографической ситуации в Средней Азии предопределили во многом ускоренное экономическое развитие этого района (темпы выше общесоюзных), создание здесь трудоёмких производств, способных «поглотить» подрастающих работников. Причем не просто занять их (этой проблемы давно нет), а с максимальным эффектом для республики и страны. Характерно, что меры, призванные увеличить число рабочих мест, предвзвоят появление незанятых, то есть учитывают и сегодняшнюю и послезавтрашнюю ситуацию. Иными

словами, отсутствие любой, в том числе и «скрытой», безработицы в Средней Азии дополняется гарантией, что ее не будет и в дальнейшем. Если внимательней почитать, что пишут советские газеты по этому вопросу, нетрудно убедиться, что разговор идет именно в такой плоскости.

Третий канал — текучесть рабочей силы. Вспоминая о ней, западные авторы не говорят своим читателям, главного: уволить работника в связи с сокращением штатов в Советском Союзе нельзя, не трудоустроив предварительно увольняемого. Администрация предприятия, внедряющего средства автоматизации, прекрасно знает это. И дабы не платить прежнюю заработную плату человеку, без которого можно обойтись, она вместе с профсоюзом заранее думает о том, чтобы подыскать ему подходящее место на другом предприятии, а если надо, обучить новой специальности.

В подавляющем большинстве районов

СССР спрос на рабочую силу далеко опережает предложение. Поэтому людей, согласных на любую работу, нет. Ищут работу в соответствии со своими склонностями и потребностями. Не поправится на одном предприятии или в учреждении, переходят на другое. На то, чтобы найти работу вообще, достаточно часа (в любом бюро по трудоустройству вам тут же предложат на выбор несколько вакантных мест), работу по душе иногда приходится искать дольше. Но разве это можно назвать безработицей, даже скрытой?

Советский Союз покончил с безработицей в начале 30-х годов навсегда. Покончил на деле, а не спрятав ее от посторонних глаз. Ибо гарантированное право на труд — один из принципов, во имя которых 60 лет назад в России была совершена социалистическая революция.

Александр ГУБЕР, экономический обозреватель АПН.

ГОД 1946-ы

13 ЛЮТАГА Генеральная Асамблея ААН па прапанове Беларускай ССР прыняла рэзалюцыю «Аб выдачы і пакаранні ваенных злачынцаў».

15 САКАВІКА Вярхоўны Савет СССР прыняў закон «Аб пераўтварэнні Савета Народных Камісараў СССР у Савет Міністраў СССР і Саветаў Народных Камісараў саюзных і аўтаномных рэспублік — у Саветы Міністраў саюзных і аўтаномных рэспублік».

11 ВЕРАСНЯ Вярхоўны Савет БССР прыняў закон «Аб пяцігадовым плане аднаўлення і развіцця народнай гаспадаркі Беларускай ССР на 1946—1950 гг.»

Па пяцігадовым плане на капітальнае будаўніцтва ў БССР выдзялялася 695 мільёнаў рублёў. Гэта перавышала аб'ём капітальных ук-

ладанняў за тры даваенныя пяцігодкі разам узятыя. У рэспубліцы, побач з аднаўленнем старых, прадугледжвалася стварэнне новых заводаў, у тым ліку такіх, як трактарны, аўтамабільны, дарожнага машынабудавання. Вялікі аб'ём работ у чацвёртай пяцігодцы намчалася выканаць у галіне сельскай гаспадаркі і культуры.

У ЛІСТАПАДЗЕ даў першую прадукцыю адноўлены Віцебскі дыванова-плюшавы камбінат. Была адкрыта Рэспубліканская партыйная школа пры ЦК КП(б)Б.

У СНЕЖНІ ЦК ВКП(б) і Савет Міністраў СССР прынялі пастанову «Аб мерах дапамогі ў аднаўленні раёнаў Беларускай ССР, якія асабліва пацярпелі ад акупацыі».

ГОД 1947-ы

9 ЛЮТАГА адбыліся выбары ў Вярхоўны Савет БССР. У вышэйшы орган улады рэспублікі працоўныя абралі 371 дэпутата.

5—8 САКАВІКА праходзіў XV з'езд ЛКСМБ. На з'ездзе прысутнічала 399 дэлегатаў з рашаючым голасам, якія прадстаўлялі 206 188 членаў ВЛКСМ. З'езд заслухаў і абмеркаваў справаздачы ЦК ЛКСМБ і Цэнтральнай рэвізійнай камісіі. Адзначыўшы заслугі камса-

мола на франтах вайны і мірнага будаўніцтва, з'езд абавязваў камсамольскія арганізацыі актыўней змагацца за павышэнне тэмпаў работы ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі.

У ЛІПЕНІ ўступіў у строй дзеючых Мінскі тонкасукожны камбінат.

У КАСТРЫЧНІКУ Мінскі аўтамабільны завод выпусціў першыя самазвалы МАЗ-205.

за мяжой і дома

ЗНАХОДЖАННЕ Ў БЕЛАРУСІ ДЭЛЕГАЦЫІ З КАНАДЫ

Прэм'ер-міністр канадскай правінцы Альберта П. Логхід, які знаходзіўся ў Беларусі, і суправаджаючы яго асобы 5 чэрвеня зрабілі паездку ў Хатынь. Агледзеўшы мемарыяльны архітэктурны комплекс, пабудаваны ў памяць аб ахвярах фашызму, усіх савецкіх людзей, якія загінулі на Беларускай зямлі ў гады Вялікай Айчыннай вайны, ён усклаў кветкі да Вечнага агню і зрабіў у кнізе ганаровых гасцей запіс: «Надзвычай моцнае ўражанне пакідае наведанне гэтага мемарыяла, прысвечанага адной з самых трагічных падзей у гісторыі. Няхай будзе мір!»

Госці наведалі ВДНГ БССР, з цікавасцю азнаёміліся з экспазіцыяй выстаўкі, якая расказвае аб развіцці прамысловасці, сельскай гаспадаркі, навукі і культуры, аб росце дабрабыту працоўных рэспублікі.

Члены дэлегацыі на чале з П. Логхідам пабывалі ў калгасе імя Гастэлы Мінскага раёна. Яны былі азнаёмлены з развіццём эканомікі гаспадаркі, арганізацыяй вытворчасці і рэалізацыі прадукцыі, сацыяльна-культурнымі ўмовамі жыцця калгаснікаў. Канадскія госці наведалі таксама Беларускае дзяржаўнае музейнае гісторыі Вялікай Айчыннай вайны.

Старшыня Савета Міністраў БССР Ц. Кісялёў даў абед у гонар прэм'ер-міністра канадскай правінцы Альберта П. Логхіда.

ПЕРАДАВЫ ВОПЫТ—БАГАЦЦЕ АГУЛЬНАЕ

Размова аб шляхах далейшай інтэнсіфікацыі жывёлагадоўлі ішла на прайшоўшай у Віцебску навукова-практычнай канферэнцыі. У ёй удзельнічалі работнікі партыйных і сельскагаспадарчых органаў, кіраўнікі гаспадарак, перадавікі вытворчасці і вучоныя акругі Франкфурт-на-Одэры ГДР і Віцебскай вобласці. У мінулым годзе такая канферэнцыя на пытаннях земляробства адбылася ў Франкфурце-на-Одэры.

Шмат гадоў падтрымліваюць цесныя сувязі працоўныя Віцебшчыны і гэтай акругі брацкай краіны. Плённае супрацоўніцтва, пастаянны абмен вопытам даюць добрыя вынікі. Вопыт ГДР у наперацыйным падзеле працы і двухдыктычным рэжыме работы ўкаранены на жывёлагадоўчых фермах вобласці. Госці і іншыя ўдзельнікі канферэнцыі пабывалі ў калгасе імя Чырвонай Арміі Віцебскага раёна, дзе шырока выкарыстоўваюцца гэтыя прагрэсіўныя метады, якія ў два разы павысілі прадукцыйнасць працы.

У сваю чаргу, нямецкіх сяброў зацікавіла мэтанакіраваная гадоўля цялушак у спецыялізаваных гаспадарках, удакладненне тэхналагічных працэсаў на птушкафабрыках, прымяненне прагрэсіўных метадаў на будаўніцтве ферм. Павучальным прызнаны вопыт работы аператара эксперыментальнай базы «Тулава», лаўрэата Дзяржаўнай прэміі БССР Г. Рыбаковай, якая асвоіла работу з пяццю далёкімі апаратамі. Дзякуючы гэтаму працэс даення скараціўся больш чым на гадзіню.

Госці з ГДР у радзе гаспадарак вобласці азнаёміліся з арганізацыяй працы, бытам і адпачынкам работнікаў.

[Заканчэнне.

Пачатак на 1-й стар.]

дэмакратыі, шырокія правы і свабоды грамадзян, а таксама іх абавязкі, нацыянальна-дзяржаўны лад Савецкага Саюза, сістэма органаў улады і кіравання, іншыя важныя прынцыпы, якія ў сваім адзінстве і складанні Асноўны Закон нашай Савецкай дзяржавы.

«Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, — гаворыцца ў першым артыкуле праекта, — ёсць сацыялістычная агульнанародная дзяржава, якая выражае волю і інтарэсы рабочага класа, сялянства і інтэлігенцыі, усіх нацый і народнасцей краіны». Уся ўлада ў нашай дзяржаве належыць народу, які ажыццяўляе дзяржаўную ўладу праз Саветы народных дэпутатаў — выбарныя органы ў цэнтры і на месцах.

У праекце змешчаны артыкул аб тым, што кіруючай і накіроўваючай сілай савецкага грамадства, ядром яго палітычнай сістэмы, усіх дзяржаўных і грамадскіх арганізацый з'яўляецца Камуністычная партыя Савецкага Саюза. КПСС існуе для народа і служыць народу.

Узброеная марксісцка-ленінскім вучэннем, Камуністычная партыя вызначае генеральную перспектыву развіцця грамадства, лінію ўнутранай і знешняй палітыкі СССР, кіруе вялікай стваральнай дзейнасцю савецкага народа, надае планамерны, навукова абгрунтаваны характар яго барацьбе за перамогу камунізму.

Аснову эканамічнай сістэмы Краіны Саветаў складае сацыялістычная ўласнасць на сродкі вытворчасці, якая ўключае: дзяржаўную (усенародную) ўласнасць; ўласнасць калгасаў і іншых кааператывных арганізацый (калгасна-кааператывную); ўласнасць прафсаюзных і іншых грамадскіх арганізацый. Свабодная праца з'яўляецца крыніцай росту грамадскага багацця, дабрабыту народа і кожнага савецкага чалавека.

Эканоміка Савецкага Саюза, адзначаецца ў праекце, складае адзіны народнагаспадарчы комплекс, прычым дзяржаўнае кіраўніцтва ім ажыццяўляецца на аснове дзяржаўнага планаў, спалучэння цэнтралізаванага кіраўніцтва з гаспадарчай самастойнасцю і ініцыятывай прадпрыемстваў, аб'яднанняў і іншых арганізацый.

Асабліва важна, што ў адрозненне ад капіталістычнай вытворчасці, галоўнай мэтай якой з'яўляецца прыбытак капіталіста, «вышэйшая мэта грамадскай вытворчасці пры сацыялізме, — гаворыцца ў праекце, — найбольш поўнае задавальненне растуць матэрыяльных і духоўных патрэбнасцей людзей».

Праект новай Канстытуцыі змяшчае ў параўнанні з цяпер дзеючай новаыя раздзелы. Сярод іх раздзел «Сацыяльнае развіццё і культура», дзе гаворыцца, што дзяржава садзейнічае ўзмацненню сацыяльнай аднароднасці грамадства, стварэнню ўмоў для гарманічнага развіцця асобы, развіццю народнай адукацыі, аховы здароўя, навукі і культуры, паляпшэнню ўмоў працы і быту; яна ажыццяўляе курс на павышэнне ўзроўню аплаты працы, рэальных даходаў працоўных у адпаведнасці з ростам прадукцыйнасці працы. Раздзел «Знешняя палітыка» абвясчае, што Савецкая дзяржава паслядоўна праводзіць ленінскую палітыку міру, выступае за ўмацаванне бяспекі народаў і шырокае міжнароднае супрацоўніцтва. Раздзел «Абарона сацыялістычнай Айчыны» ўказвае, што дзяржава забяспечвае ахову сацыялістычных заваёў, мірнай працы савецкага народа, суверэнітэту і тэрытарыяльнай цэласнасці СССР; у гэтых мэтах створаны Узброеныя Сілы і ўстаноўлены ўсеагульны ваенны абавязак.

Галоўны напрамак таго новага, што змешчана ў праекце, — гэта расшырэнне і паглыбленне сацыялістычнай дэмакратыі. Перш за ўсё атрымліваюць

далейшае развіццё дэмакратычныя прынцыпы фарміравання і работы Саветаў, прадугледжана ўзмацненне іх ролі ў вырашэнні важнейшых пытанняў жыцця грамадства. Вярхоўны Савет СССР правамоцны вырашаць усе пытанні, аднесенныя да ведання Саюза ССР. Мясцовыя Саветы вырашаюць не толькі ўсе пытанні мясцовага значэння, але і ў межах сваіх правоў кантралююць і каардынуюць работу ўсіх арганізацый на сваёй тэрыторыі.

Унесены змяненні і ў выбарчую сістэму: калі па цяпер дзеючай Канстытуцыі ў Вярхоўны Савет СССР выбіраліся асобы, якія дасягнулі 23 гадоў, а ў Вярхоўныя Саветы саюзных рэспублік — 21 года, то праект новага Асноўнага Закона прадугледжвае прадаставіць гэты права ўсім савецкім грамадзянам з 18 гадоў. Такое новаўвядзенне — яркае сведчанне клопатаў грамадства аб маладым пакаленні, давер'я да моладзі.

Праект адлюстроўвае ўзросшую ролю прафсаюзаў, камсамола і іншых масавых грамадскіх арганізацый: ім прадастаўляецца права заканадаўчай ініцыятывы, удзелу ў вырашэнні палітычных, гаспадарчых і сацыяльна-культурных пытанняў. Спецыяльна адзначана роля калектываў працоўных, што азначае новы крок у ажыццяўленні лініі партыі на развіццё дэмакратычных асноў у кіраванні вытворчасцю.

Значна развіты і ўдасканалены палажэнні аб правах савецкіх грамадзян. У спецыяльным раздзеле «Грамадзянства СССР. Раўнапраўе грамадзян» замацаваны агульны прынцып роўнасці савецкіх людзей перад законам незалежна ад якой-небудзь розніцы паміж імі — па полу, расавай і нацыянальнай прыналежнасці і г. д.

У праекце змешчаны шырокі спектр правоў, якія закранаюць самыя асновы жыцця кожнага, — гэта правы на працу, на адпачынак, на ахову здароўя, на сацыяльнае забеспячэнне, на адукацыю, на карыстанне дасягненнямі культуры, на свабоду навуковай, тэхнічнай і мастацкай творчасці і іншыя. Прычым змест правоў грамадзян стаў глыбейшым, а матэрыяльныя гарантыі, якія стаяць за імі, — больш поўныя, важкія. Скажам, змешчанае ў цяпер дзеючай Канстытуцыі права на працу дапоўнена правам «на выбар прафесіі, роду заняткаў і работы ў адпаведнасці з прызначэннем, здольнасцямі, прафесійнай падрыхтоўкай, адукацыяй і з улікам грамадскіх патрэбнасцей».

У праекце не толькі захаваны, але і значна паўней сфармуляваны палітычныя правы і свабоды савецкіх людзей: свабоды слова, друку, сходаў, мітынгаў, вулічных шэсцяў і дэманстрацый. Абвешчана права ўдзельнічаць у кіраванні дзяржаўнымі і грамадскімі справамі, указаны формы гэтага ўдзелу. Праект Асноўнага Закона вызначае права грамадзян звяртацца з прапановамі ў дзяржаўныя і грамадскія органы аб паляпшэнні іх дзейнасці, крытыкаваць недахопы ў іх рабоце, абскардзіць у суд дзеянні службовых асоб, а таксама змяшчае права на судовую абарону ад замахаў на жыццё і здароўе, маёмасць і асабістую свабоду, на гонар і годнасць.

«Зразумела, таварышы, — адзначаў таварыш Л. І. Брэжнеў на майскім Пленуме ЦК КПСС, — праект Канстытуцыі зыходзіць з таго, што правы і свабоды грамадзян не могуць і не павінны выкарыстоўвацца супраць нашага грамадскага ладу, на ўрон інтарэсам савецкага народа».

Ажыццяўленне правоў і свабод неаддзяльнае ад выканання грамадзянінамі сваіх абавязкаў. Грамадзянін СССР абавязаны добрасумленна працаваць, берагчы і ўмацоўваць сацыялістычную ўласнасць, абараняць сацыялістычную Айчыну, умацоўваць дружбу нацый і народнасцей, клапаціцца аб захаванні дзяцей, быць непрымі-

рымым да антыграмадскіх учынкаў. Ён закліканы ахоўваць інтарэсы Савецкай дзяржавы, садзейнічаць умацаванню яе магутнасці і аўтарытэту. Яго інтэрнацыянальны абавязак — садзейнічаць развіццю дружбы і супрацоўніцтва з народамі іншых краін, падтрыманню і ўмацаванню ўсеагульнага міру.

Раздзел праекта «Правасуддзе, арбітраж і пракурорскі наглядаў» усебакова раскрывае глыбока дэмакратычную прыроду савецкага правасуддзя, якое садзейнічае, з аднаго боку, далейшаму ўмацаванню сацыялістычнай законнасці і правапарадку, а з другога — найбольш поўнаму ажыццяўленню правоў і свабод грамадзян СССР, захаванню іх роўнасці перад законам і судом.

Вялікае месца ў праекце займаюць пытанні дзяржаўна-прававой будовы СССР. «Саюз Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, — гаворыцца ў артыкуле 69-м, — адзіная саюзная шматнацыянальная дзяржава, утвораная ў выніку свабоднага самавызначэння нацый і добраахвотнага аб'яднання раўнапраўных Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік». У гэтым, а таксама і ў некаторых іншых артыкулах знайшло адлюстраванне далейшае ўмацаванне агульнасаюзных асноў, з неабходнасцю вынікаючага з прагрэсуючага збліжэння нацый і народнасцей СССР.

Праект, як і цяпер дзеючая Канстытуцыя, змяшчае палажэнне аб тым, што суверэнныя правы саюзных рэспублік ахоўваюцца і гарантуюцца Саюзам ССР. Рэспублікам разам з тым прадастаўляецца права на ўдзел у вырашэнні пытанняў, аднесеных да ведання Саюза ССР.

«У цэлым, — указваў таварыш Л. І. Брэжнеў на майскім Пленуме ЦК КПСС, — вырашэнне ў праекце пытанняў нацыянальна-дзяржаўнай будовы забяспечвае сапраўды дэмакратычнае спалучэнне агульных інтарэсаў шматнацыянальнага Саюза і інтарэсаў кожнай са ствараючых яго рэспублік, забяспечвае ўсебаковае росквіт і няўхільнае збліжэнне ўсіх нацый і народнасцей нашай краіны».

У праекце Канстытуцыі вызначаны кампетэнцыя Саюза Савецкіх Сацыялістычных Рэспублік, саюзнай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, Аўтаномнай Савецкай Сацыялістычнай Рэспублікі, аўтаномнай вобласці і аўтаномнай акругі, Саветаў народных дэпутатаў усіх узроўняў і парадак іх выбарання, правы і абавязкі народнага дэпутата, паўнамоцтва Савета Міністраў СССР.

Праект новай Канстытуцыі, даклад таварыша Л. І. Брэжнева на майскім Пленуме ЦК КПСС выклікалі велізарную цікавасць і адабрэненне савецкіх людзей; яны — у цэнтры ўвагі суветнай грамадскасці. Наш народ бачыць у праекце новае пераканаўчае праяўленне клопатаў ленинскай партыі аб росквіце Савецкай Радзімы, аб умацаванні яе магутнасці і аўтарытэту, аб стварэнні самых спрыяльных умоў для развіцця і прымянення грамадзянінамі сваіх творчых сіл, здольнасцей і талентаў, гарманічнага развіцця асобы. Наша грамадства ўпэўнена развіваецца ў адпаведнасці з найвышэйшай гуманісцкай камуністычнай ідэялай — «свабоднае развіццё кожнага ёсць умова свабоднага развіцця ўсіх».

Усенароднае абмеркаванне праекта Канстытуцыі з'явіцца ўражальным аглядам дасягненняў першай у свеце краіны сацыялізму, вялікім святам савецкай сацыялістычнай дэмакратыі, новым сведчаннем непадушнай, усё больш мацнеючай згуртаванасці нашага народа вакол партыі, яе ленинскага Цэнтральнага Камітэта.

Пад кіраўніцтвам роднай партыі савецкі народ упэўнена ідзе ў светлае камуністычнае заўтра!

(«Правда» за 6 чэрвеня 1977 года. Публікацыя са скарачэннямі).

На Байкале проводится научно-промысловая разведка запасов омуля. Рыбаки Маломорского завода (остров Ольхон) ловят эту ценную рыбу впервые после семилетнего перерыва. Он был вызван мерами, принятыми для сохранения рыбных стад. НА СНИМКЕ: Байкал у Маломорского рыбзавода.

С интересной программой перед животноводами отгонных пастбищ выступают самодеятельные артисты ансамбля «Минги-Тау» малокарачаевского районного Дома культуры Карачаево-Черкесской автономной области. НА СНИМКЕ: выступает «Минги-Тау».

КАРЛИКОВЫЕ САДЫ АРМЕНИИ

В Армении на больших площадях начата закладка высокоурожайных карликовых садов. Что это дает народному хозяйству? Об этом в беседе с корреспондентом АПН рассказывает начальник управления Министерства сельского хозяйства Армянской ССР Альфред ХАЧАТРИАН.

— В настоящее время мы ведем поиск новых, наиболее оптимальных путей развития виноградарства и садоводства — одной из ведущих отрас-

лей сельского хозяйства республики. Плодовые сады у нас занимают 36 тысяч гектаров. Однако большинство из них небольшие по размерам. В таких условиях трудно широко использовать технику. Было принято решение внедрить карликовое садоводство и заложить в общей сложности на тысяче гектаров первые сады в двух хозяйствах Аштаракского района.

— В чем преимущество карликовых садов по сравнению с обычными?

— Прежде всего в их высокой урожайности. Если в обычных садах с гектара получают 35—40 центнеров плодов, то в карликовых — 150—200, а на лучших участках — даже 300—400 центнеров.

Кроме того, и это имеет для нас первостепенное значение, снижается до минимума изреженность садов. Вот для

сравнения две цифры. Если на гектаре обычных садов высаживается в среднем по 200 деревьев, то плотность посадок на карликовых достигает 1 000—1 600 штук.

Преимущество новой системы заключается и в возможности широкого использования техники. Большую часть карликовых садов предусмотрено выращивать пальметтным методом, что позволит довести уровень механизации до 80 процентов.

Карликовые деревья вступают в пору плодоношения на четвертый год — вдвое раньше, чем обычные. Все это сулит большие экономические выгоды. Средняя себестоимость центнера урожая из карликового сада в 2—3 раза ниже, чем из обычного.

— Каковы перспективы развития карликового садоводства?

— В двух совхозах Аштаракского района весной уже появились саженцы. На базе этих двух совхозов, которые ежегодно будут давать в общей сложности 20—25 тысяч тонн плодов, предусматривается создание крупного комплекса. Он включит в себя фруктохранилище емкостью 5 тысяч тонн, перерабатывающие цехи, тарную мастерскую.

Карликовые сады будут заложены еще в трех районах республики. Их общую площадь доведем до 3 тысяч гектаров, с которых предполагается собирать 50—60 тысяч тонн плодов. Это позволит уже к концу нынешней пятилетки полностью удовлетворить потребности населения в высококачественных фруктах.

Успешное развитие карликового садоводства требует своевременного решения и

других тесно связанных с ним вопросов. В частности, бесперебойной поставки посадочного материала. В настоящее время мы получаем саженцы из Югославии и Венгрии. В ближайшее время мы создадим собственные плодпитомники.

Успешно решается проблема орошения садов, что имеет первостепенное значение для их плодородия. Специалистами разработана новая система закрытого полива. Основные ее преимущества заключаются в том, что она предотвращает потери воды, способствует ее равномерному распределению по всей площади и, наконец, предохраняет почву от эрозии.

Эта система, отлично зарекомендовавшая себя в новых садах Аштаракского района, будет широко использована и в других районах Армении.

Валерия ЗАХАРЯН.

СТАРООБРЯДЦЫ МОЛЯТСЯ О МИРЕ

На невысоком берегу реки Сож, на улице Комиссарова в городе Гомеле стоит красивая деревянная одноглавая церковь с небольшой колокольней. Это памятник архитектуры XVIII века — Ильинская старообрядческая церковь. Как появилась она здесь?

Старообрядцы бежали в эти края из Москвы и из центральной России от гонений царского правительства за старую веру, особенно усилившихся при царице Софье Алексеевне. В то время здесь были еще земли Польши. В XVIII веке близ Гомеля тысячи старообрядцев заселили 14 ветковских слобод (ныне — г. Ветка Гомельской области). Ветка и окружающие ее старообрядческие слободы в 1735 году по распоряжению императрицы Анны Иоанновны подверглись вооруженной «выгонке». Всего было изгнано отсюда около 40 тысяч старообрядцев. Их отправляли в Сибирь и другие дальние места России. Однако часть старообрядцев по пути следования избежала общей участи. Многие изгнанники смогли осесть на территории нынешней Брянской области. Некоторые из них переселились на Гомельщину. В том же 1735 году в Спасской слободе Гомеля была основана первая старообрядческая церковь.

В 1794 году строится нынешняя Ильинская церковь (вместо храма, построенного в 1735 году). Над центральным объемом храма возвышается мощный восьмигранный двухъярусный барабан — обычный для русских храмов тип «восьмерик на четверике», с трех сторон храм опоясан галереей. Над притвором храма — двухъярусная колокольня. Однако вместе с типичным для средней России решением планировки и объема храма в нем явно чувствуется уже и южнорусское влияние, проявляющееся в оформлении барабана, покрытий, а также и в обшивке храма. В противоположность горизонтальной обшивке, характерной для средней России, здесь типичная южнорусская вертикальная обшивка.

В интерьере храма — древний образ Спасо-оглавлый (XVI век), распятие, а также многие другие иконы XIX и XX столетий, написанные в традиции древнерусской иконописи.

си. Интересны образцы местного шитья бисером — в Ильинской церкви несколько икон имеют красивые ризы, шитые местными мастерами.

Характерно, что до сего времени в Гомеле Ильинскую церковь часто называют «русской церковью». Это неудивительно, ибо в этих словах запечатлелась память о том, что ее создатели и прихожане были беглецами из центральной России и пришельцами среди местного белорусского населения. Теперь эти люди — члены братской семьи народов, живущих в свободной Белоруссии, одной из республик нашей великой страны...

Многие старообрядцы бежали в свое время за рубеж и потому старообрядчество сохранилось в Австралии, Бразилии, Болгарии, Канаде, Польше, Румынии, США. В настоящее время их потомки часто приезжают в Советский Союз. Посещая старообрядческие храмы, они восхищаются благолепием их, торжественностью службы и тем самым убеждаются в свободе совершения богослужений в нашей стране.

Ныне на Западе говорят о том, будто в нашей стране разрушаются храмы и люди преследуются за веру. Я же свидетельствую, что каждое воскресенье, каждый праздник колокола Ильинской церкви созывают прихожан на молитву. Старообрядцы молятся в своем храме о мире для всего мира и о благоденствии нашего родного Отечества.

Священник Евгений БОБКОВ, настоятель Ильинской старообрядческой церкви города Гомеля.

Зарубежная пресса об СССР

ЗАЛАТЫЯ ЛЮДЗІ

НА БЕЛАРУСІ — У МІНСКУ І ГОМЕЛІ — ПАБЫВАЎ ЧЭШСКИ ЖУРНАЛІСТ ІРЖЫ СВОБАДА. ЁН АПУБЛІКАВАў НЕКАЛЬКІ АРТЫКУЛАЎ АБ НАШАЙ КРАЌІНЕ У ГАЗЕЦЕ «РУДЗ ПРАВА». АДЗІН З ІХ У СКАРОЧАНЫМ ВЫГЛЯДЗЕ МЫ ПРАПАНУЕМ ВАШАЙ УВАЗЕ.

У сярэдзіне 1952 года, без малага чвэрць стагоддзя назад, я з некалькімі сваімі сябрамі ўпершыню ўбачыў Савецкі Саюз. Можце ўявіць сабе наша палымнае імкненне зірнуць уласнымі вачамі на краіну, якая з той хвіліны, калі мы пачалі разбірацца ў складанасцях жыцця, была ў нашых сэрцах. Тады, у пяцьдзесят другім, яшчэ прыкметнымі былі шрамы, нанесеныя страшнай вайной. Але ўжо ўзняўся велічны гмах універсітэта імя Ламаносава ў Маскве. Ён панавал над панарамай Масквы, якая разгарнулася перад намі з самалёта перад прыземленнем на Унукаўскім аэрадроме. Потым я многа разоў лятаў самалётам да Масквы. І прыземляліся мы на аэрадроме больш прасторным і сучасным, чым Унукаўскі. Але першы погляд на Маскву, на універсітэт, першая пасадака на Унукаўскім назаўсёды засталася ў памяці. Тут пачынаецца той адлік, які дае мне магчымасць адчуць сённяшні грандыёзны размах Краіны Саветаў.

Тады, першы раз, мы ляцелі самалётам пасажыраў так на дваццаць, які трымаўся не надта вялікай вышыні, то ныраў уніз, то выбіраўся наверх, пагойдаўся то ўлева, то ўправа. Палёт працягваўся гадзін дзевяць, з Прагі выляталі на золку, прыземляліся ў Маскве, ахутанай вячэрнім прыцемкам. Цяпер мы ўзняліся ў паветра на серабрыстым паветраным караблі ІЛ-62 на 170 пасажыраў, ляцелі на дзясцікіламетровай вышыні, і самалёт хоць бы хіснуўся. Меней чым праз дзве з паловай гадзіны яго шасі дакранулі да савецкай зямлі на чудаўным Шарамецьёўскім аэрадроме.

У першым палёце мы на гадзіну прыпыніліся ў Мінску — адным махам пераадолець такую адлегласць тады не ўдалася. З аэрадрома мы адышліся метраў на пяцьсот, туды, дзе ўдалечыні пад праменьмі адвячоркавага сонца ззялі дахі мінскіх дамоў. У час нядаўняга візіту мінскія таварышы адзначалі, што іх горад — адзіны ў СССР, дзе аэрадром знаходзіцца непасрэдна ў горадзе. Я нагадаў ім свае ўражанні ад першай пабыўкі. Параўнанне сведчыць пра бурны рост савецкай краіны.

Расце Савецкі Саюз, квітнеюць Масква, Мінск, увогуле ўсе гарады. Але найвыразней маштабы росту адчуваюцца ў Беларускай Савецкай Сацыялістычнай Рэспубліцы, па якой я праехаў. Снежаньскае надвор'е не вельмі спрыяе падарожжам, але беларуская зямля варта таго, каб спазнаць характасто яе прыроды, жыццё і працу яе людзей. Варта пазнаёміцца з краем, праз які пракацілася некалькі самых страшных у гісторыі войнаў, краем, які першы прымаў на сябе ўдар ворагаў.

— Наша рэспубліка ў параўнанні з іншымі саюзнымі рэспублікамі невялікая, — сказаў нам загадчык аддзела прапаганды і агітацыі ЦК Кампартыі Беларусі таварыш Паўлаў. — Але яна вялікая сваёй вытворчасцю. Хімія, тэкстыль, электроніка... Імкліва расце здабыча нафты. Цяпер на тэрыторыі [Заканчэнне на 6-й стар.]

АГНІ ЗАВАДСКІХ КАРПУСОЎ

Калі праехаць сёння па Беларусі ў любым напрамку — з поўначы на поўдзень ці з захаду на ўсход, то вочы падарожніка будуць зачараваны не толькі прыгожым прыродным ландшафтам. Ён убачыць павіслы над палямі і лясамі лініі высакавольтных электраперадач, карпусы і каміны шматлікіх заводаў і фабрык. І пераканаецца, што Беларусь — высокаіндустрыяльны край.

Шасцідзесяць гадоў назад наша Бацькаўшчына мела зусім іншае — вясковае аблічча. Эканоміка яе была аграрнай, прамысловасць толькі пачынала развівацца. Дастаткова прывесці дзве характэрныя лічбы: у сельскай гаспадарцы было занята 90, а ў прамысловасці — усяго 3 працэнты беларускага насельніцтва. Лесаматэрыялы, лён, пянька, неапрацаваныя скуры, шчацінне, сельгаспрадукты — вось тыя асноўныя тавары, што ішлі з Беларусі на агульнарасійскі і замежны рынак. Прамысловасць была дробнай і саматужнай. Прадпрыемствы, на якіх працавала не болей пяці рабочых, да рэвалюцыі складалі 98,3 працэнта ўсёй іх колькасці.

Індустрыялізацыя Беларусі пачалася пасля Вялікай Кастрычніцкай сацыялістычнай рэвалюцыі.

На XIV з'ездзе партыі, які адбыўся ў снежні 1925 года, быў прыняты ленинскі план сацыялістычнай індустрыялізацыі. Курс на яе падтрымалі працоўныя нашай рэспублікі.

Для таго, каб у шырокіх маштабах пачаць прамысловае будаўніцтва, неабходны былі сродкі, кваліфікаваныя спецыялісты, тэхнікі. Ва ўсім гэтым адчуваўся востры недахоп. І на дапамогу беларусам прыйшоў вялікі рускі і іншыя народы Савецкай дзяржавы. З Масквы і Ленінграда, з Урала і Данбаса — адусюль рэспубліка атрымлівала неабходную дапамогу.

Беларусь пакрылася лясамі новабудуляў.

Творчы міг, напорная імкліваць...

Працай тут заняты муляры,

І пад небам зорнасці маўклівай

Вырастаюць волаты-муры...

— пісаў аб гэтым часе вядомы беларускі паэт П. Трус.

Мянялася аблічча рэспублікі. Замест паўсаматужных прадпрыемстваў пачалі вырастаць будынкі сучасных фабрык і заводаў. У 1926 годзе на беразе Дняпра, каля сцен старажытнага Магілёва быў закладзены пачатак хімічнай прамысловасці рэспублікі — фабрыка штучнага шоўку. А ў гэты час рабочыя Гомеля, думаючы аб патрэбах сялянства і жадаючы дапамагчы яму хутчэй стаць на сацыялістычны шлях, заклалі першыя цагляны ў будынак завода сельскагаспадарчых машын. Ён увайшоў у строй у 1930 годзе. Праз сем гадоў на заводзе ўжо працавала звыш 2,5 тысячы чалавек, і выпускаў ён да 15 складаных сельскагаспадарчых машын.

Ствараліся вялікія дрэваапрацоўчы камбінат у Бабруйску, запалкавая фабрыка «Чырвоная Бярэзіна» ў Нова-Барысаве, цэлы шэраг цагельных заводаў і г. д.

Разам з будаўніцтвам новых значна паліпшалася работа дзючых прадпрыемстваў. Яны карэнным чынам абнаўлялі сваё абсталяванне, расшыралі і асвойвалі новую прадукцыю.

Дзесятую гадавіну Кастрычніцкай рэвалюцыі Беларусь сустрала значнымі поспехамі ў сацыялістычнай індустрыялізацыі. У 1927 годзе прамысловая прадукцыя

амаль у 2 разы перавысіла ўзровень 1913 года.

Кожны год самаадданай працы прыносіў усё новыя і новыя поспехі. У 1929 годзе пачалі даваць прадукцыю гарбарны завод «Большавік» і швейная фабрыка «Кастрычнік» у Мінску, запалкавая фабрыка «Дняпро» ў Рэчыцы і іншыя прадпрыемствы.

Развіццё буйной прамысловасці У. І. Ленін звязваў з электрыфікацыяй усёй краіны. Выконваючы гэты ленинскі план, працоўныя Беларусі пачалі ствараць энергетычную гаспадарку. У 1927 годзе было пачата будаўніцтва БелДРЭС, а ўжо ў пачатку трэцяй пяцігодкі электрастанцыя выпрацоўвала электраэнергію ў 30 разоў больш, чым усе электрастанцыі дарэвалюцыйнай Беларусі.

Развіццё сацыялістычнай прамысловасці суправаджалася ўзмацненнем рабочага класа, яго колькасцю і якасным ростам. Ужо ў 1937 годзе ў прамысловасці Беларусі працавала звыш 262 тысяч рабочых, у радах якіх было нямала перадавікоў і наватараў вытворчасці. Імёны чыгуначніка Аляксандра Досіна, рамшчыка Бабруйскага дрэваапрацоўчага камбіната Рушко, майстра рэчыцкай запалкавай фабрыкі «X год Кастрычніка» Вольгі Гузарэвіч і іншых сталі вядомы ва ўсёй краіне.

Абапраючыся на першыя поспехі ў сацыялістычнай індустрыялізацыі, наша краіна перайшла да больш шырокага ўздыму сваёй эканомікі. Аднак далейшаму размаху прамысловага будаўніцтва перашкодзіла вайна. Большасць заводаў і фабрык была разбурана фашысцкімі акупантамі. У снежні 1944 года прамысловасць БССР давала толькі 10 працэнтаў прадукцыі, што выпускалася ў снежні 1940 года. Як раней у будаўніцтве, так цяпер у аднаўленні разбураных і пуску новых прадпрыемстваў рэспубліка атрымала велізарную дапамогу ад братніх народаў краіны. Урад СССР выдзеліў Беларусі на аднаўленне гаспадаркі 429 мільёнаў рублёў, больш як тысячы станкоў, дзве тысячы тон металу, шмат машын, механізмаў, будаўнічых матэрыялаў.

Асабліва бурны працэс індустрыялізацыі пачаўся ў пасляваенныя гады. У гэты час былі пабудаваны два аўтамабільныя, мотавеласіпныя, трактарныя, падшыпнікавыя і многія іншыя заводы. Асабліва ўвага надаецца паскоранаму развіццю маламеталаёмкіх галін машынабудавання: электратэхнічнай, прыборабудунай прамысловасці, радыёэлектроніцы. У Гродна, Гомелі, Наваполацку, Мазыры развіваюцца такія новыя галіны прамысловасці, як хімічная і нафтапрацоўчая, у Магілёве — вытворчасць шын, у Баранавічах — аўтаматычных ліній. Толькі за гады дзевятай пяцігодкі ў рэспубліцы пабудаваны і ўведзены ў дзеянне 77 буйных прамысловых прадпрыемстваў.

Цяпер беларускія трактары, камп'ютэры, станкі, дакладныя прыборы і многія іншыя вырабы набылі сусветную вядомасць. Беларусь адпраўляе сваю прадукцыю не толькі на саюзны рынак — яе купляюць 93 краіны свету. У дзесятках краін, якія сталі на шлях развіцця, і высокаразвітых у прамысловых адносінах краін працуюць высокакваліфікаваныя беларускія спецыялісты — сыны і ўнукі тых сялян, якія 60 гадоў назад толькі марылі аб індустрыялізацыі краіны.

В. ВЯЛЯЦАЎ,
кандыдат гістарычных навук.

Рэпееціруе жаночая вакальная група Палаца культуры калгаса імя Кірава Віцебскага раёна. Самадзейныя спявачкі рыхтуюцца да канцэрта, на якім выканаюць народныя песні. Фота У. МЯЖЭВІЧА.

ЗАЛАТЫЯ ЛЮДЗІ

[Заканчэнне.]

Пачатак на 5-й стар.

БССР за адзін месяц выпускаецца прадукцыі столькі, колькі за ўвесь 1953 год.

Такое хуткае развіццё прамысловасці прыносіць з сабой і клопаты. Не хапае рабочых. Павышэннем прадукцыйнасці працы трэба будзе замяніць намаганні цэлага мільёна людзей...

Што бязмерна ўзраслі патрабаванні да рабочых і да кіруючых работнікаў, мы чулі на кожным кроку. Мяне вельмі зацікавіла сур'езнасць, з якой савецкія таварышы падыходзяць да гэтай праблемы; дакладнасць, з якой яны працуюць. Усебаковаму павышэнню ўзроўню працы, адказнасці, дысцыпліне, без чаго не мысліцца выкананне планаў дзевятай пяцігодкі, пяцігодкі павышанай якасці, — падначальваюць яны выхавальную дзейнасць.

Маладыя людзі перш за ўсё жывуць патрэбамі завода, краіны. І гэта невыпадкова. Беларуская ССР — краіна маладых людзей. 53 працэнты ўсяго насельніцтва — моладзь да 30 гадоў. З такім падыходам да жыцця я сустракаўся ўсюды, на ўсіх прадпрыемствах, якія мы наведалі. Пераканаўся ў гэтым непасрэдна на падшыпнікавым заводзе ў Мінску.

Завод гэты вырас адным з першых у Беларусі ў пасляваенную пяцігодку.

— Да таго, як пабудавалі завод, у гэтых мясцінах быў лес, — расказвае дырэктар завода таварыш Высоцкі. — А ў лесе вялікія ваўкі. Я мог бы вам паказаць рабочага, якога аднойчы раніцай падсцераглі ваўкі, як ён ішоў на работу. Ён любіць пра гэты выпадак расказваць і сёння.

Бытворчасць падшыпнікаў пачыналі без якога-небудзь вопыту, вучыліся ў іншых. А летысь выпусцілі сваёй прадукцыі больш, чым усе прадпрыемствы гэтай галіны ў 1940 годзе ва ўсёй краіне. 40 працэнтаў мінскіх падшыпнікаў удастоена Знака якасці, яны экспартуюцца больш чым у 40 краін — перш за ўсё сацыялістычных, але і ў капіталістычных тэксама, і ў краіны, якія развіваюцца. Значнае месца займае выраб падшыпнікаў для патрэб краін СЭУ.

Больш палавіны калектыву завода — маладыя людзі да 30 гадоў. Справа іх выхавання тут надаюць вялікую ўвагу.

Можна сказаць, што на заводзе вучыцца літаральна кожны. У вярэйных і іншых школах. Практычна гэта выглядае так, што кожны — вядома, па здольнасцях і жаданню — можа атрымаць вышэйшую адукацыю. Прафесійная і культурна-палітычная адукацыя ажыццяўляецца ў маштабе ўсяго завода.

На гэтым прадпрыемстве я многа чуў пра настаўнікаў і таму напрасіў растлумачыць сэнс і мэты іх дзейнасці, з некаторымі настаўнікамі пазнаёміўся. Гэта, як правіла, вопытныя, кваліфікаваныя рабочыя або майстры, якія любяць работу з моладдзю.

Вядома, юнакі і дзяўчаты прыходзяць з вучылішчаў тэарэтычна і практычна падрыхтаванымі да выканання сваёй работы, але таго, што ведае старэйшы вопытны таварыш па цэлу, не можа даць ніякая школа, ніякі сход альбо гуртка. Гэта працэс, у якім маладыя работнікі вучацца ад старэйшых сваёй працы — на прыкладзе выканання памылкаў, якія ўказвае настаўнік, тлумачыць, у чым яны заключаюцца, як іх выправіць. Праца настаўнікаў — перш за ўсё клопат прафсаюзнай арганізацыі. Настаўнікі ўтварылі свой савет, які рэгулярна збіраецца для абмену вопытам, для абмеркавання пытанняў паліпшэння гэтай работы прызнання працы. Настаўнікі клопоцяцца аб сваіх выхаванцах не толькі на заводзе, яны цікавяцца і тым, як паводзіць сябе малады чалавек у свабодны час. Бывае, што і дамоў зойдуць, у яго сям'ю.

Таварыш Высоцкі сказаў мне, што ў працы настаўніка найбольшае значэнне надаецца палітычнаму выхаванню моладзі, выпрацоўцы ў яе ўсведамлення прыналежнасці да рабочага класа.

— Для таго, каб маладыя людзі навучыліся іменна гэтаму, ёсць усе ўмовы. Без перавелічэння, гэта залатыя людзі. Часам я нават думаю, што яны заслужваюць лепшага начальніка, — усміхнуўся ён сваёй неапраўданай сціпласці. За параўнаўча кароткі час, з пачатку нашага знаёмства я паспеў разгледзець яго высокія маральныя, прафесійныя і палітычныя якасці. Таварыш Высоцкі сёл гадой працаваў начальнікам цэха і можа меркаваць, як расце рабочы клас, як павышаецца яго кваліфікацыя, як ума-

цоўваецца палітычна-класавая свядомасць.

У мінулым годзе прынялі ў партыю больш за 100 рабочых. Паміж рабочымі, дырэктарам завода, прафсаюзнымі і партыйнымі органамі ўсталявалася атмасфера поўнага ўзаемнага доверу. Ніхто не кідае слоў на вецер, прынятыя на сябе абавязкі не застаюцца на паперы. Можна паказаць гэта на прыкладзе таго, як сістэматычна вырашаюцца бытавыя праблемы працоўнага калектыву. Завод на ўласныя сродкі вядзе шырокае жыллёвае будаўніцтва. У 1970 годзе кватэр чакала 1140 чалавек. Цяпер заяў з гэтай чаргі засталася толькі 140. Дырэктар пацвярджае гэта прыкладам са сваёй работы:

— Пяць гадоў назад кожную сераду за месяц я прымаў каля 90 чалавек, якія прасілі кватэру. Сёння для жыллёвых пытанняў адведзена кожная другая серада, і прыходзіць не болей як 12—13 чалавек.

Мы наведалі таварыша Высоцкага якраз у адну з такіх другіх серад. Запісаліся на прыём толькі два супрацоўнікі, якія хацелі абмеркаваць з ім свае бытавыя праблемы. А цяпер людзі патрабуюць не абыякую кватэру, яны перасяляюцца з меншай у большую, лепшую, сучасную.

Мы хадзілі па заводзе, і прызнаюся, я заўважаю не столькі машыны і рабочыя працэсы, колькі людзей, якіх дырэктар па праву назваў залатымі. Асабліва гэта можна сказаць пра ўсю брыгаду кавалёў В. Сасноўскага, якая выканала план дзевятай пяцігодкі за тры з паловай гады. Яны настолькі павысілі сваю кваліфікацыю, што самі займаюцца наладкай і рамонтам машын, поўнасцю ліквідавалі просты. Весельчак М. Бандаровіч у размове са мной пацвярджае, што за мінулыя пяцігодку ён выпусціў 500 000 вырабаў, а ў новай дасць 700 000. Усюды, на кожным рабочым месцы, мы можам даведацца, хто іменна на ім працуе, якія ўзяў абавязальствы, як іх выконвае, якімі метадамі. І кожны рабочы штодня ведае, як ён сёння працаваў, колькі зрабіў, і галоўнае — як у яго сёння з якасцю вырабеў.

...Сапраўды, цяжка разлучацца з такім калектывам.

Іржы СВОБАДА.

ЛАЎРЭАТЫ КІНАФЕСТЫВАЛЮ

У апошнія веснавыя дні ў Рызе закончыўся X Усеагульны кінафестываль. На ім былі прадстаўлены мастацкія, дакументальныя, навукова-папулярныя і хранікальныя стужкі майстроў савецкага кінамастацтва і маладых рэжысёраў. Агляд дасягненняў кінамастацтва Краіны Савецкай у год 60-годдзя завяршыўся прысуджэннем ганаровых узнагарод лепшым фільмам. Галоўная прэмія за мастацкія фільмы прысуджана карціне «Узыходжанне» рэжысёра Л. Шапіцкага, якая створана па матывах аповесці вядомага беларускага пісьменніка В. Быкава «Сотнікаў».

Па раздзелу дакументальных фільмаў лепшымі прызнаны стужкі кінамастацтваў Узбекістана, Ленінграда, Эстоніі і Туркменіі: «Вярнуўся салдат з фронту», «Старшыня Малініна», «Прадзільшчыцы», «Фарбы, якія дорыць прырода».

Журы адзначыла творчы пошук і жанравую разнастайнасць дзіцячых і юнацкіх фільмаў. Галоўнымі прэміямі ўзнагароджаны беларускія кінамастаграфы за «Вянок саметаў» і казахскія майстры за карціну «Альпамыс ідзе ў шнолу».

ПАРАСТКІ

Сям'я беларускіх кампазітараў прыкметна расце, папаўняецца маладымі творчымі сіламі. Гэта папаўненне ў асноўным — выхаванцы Беларускай дзяржаўнай кансерваторыі. Вядома ж, у выпускнікі класа кампазіцыі, які марыць пісаць музыку, павінна быць і павага да традыцый класікаў, і трывалыя прафесійныя веды, малады мастак павінен бачыць кардынальныя праблемы сучаснасці, бо толькі зразумелы глыбіню жыцця, добра ўсвядомішы яго праўды, аўтар музыкі зможа знайсці ўласны «мастацкі голас». А галоўнае — у сваёй творчасці ён абавязаны моцна абапірацца на беларускі нацыянальны фальклор, таму што кожны творца павінен ведаць культурную спадчыну народа, сярод якога ён узрос. Зразумела, што гэта не выключае і знаёмства з разнастайнымі плынямі сучаснага мастацтва.

Менавіта ўсе гэтыя якасці і служаць крытэрыем для прыёму ў члены Саюза маладых кампазітараў. І мне хочацца расказаць пра некаторых з іх.

Самы малады член Саюза — Людміла Шлег. Яна нарадзілася ў 1948 годзе ў Баранавічах у рабочай сям'і. Вучылася ў Баранавіцкай і Брэсцкай музычных школах. Выдатна скончышы затым аддзяленне тэорыі музыкі і кампазіцыі Брэсцкага музычнага вучылішча, паступіла ў Беларускаю дзяржаўную кансерваторыю. Цяпер выкладае музычна-тэарэтычныя дысцыпліны і кампазіцыю ў адной з міністральных школ. Прынята ў члены Саюза кампазітараў Беларусі ў 1974 годзе. Яе шлях да музычнай творчасці тыповы для маладога пакалення беларускіх кампазітараў.

А што ж дало Людміле магчымасць стаць членам Саюза?

Творчая заяўка Людмілы Шлег — радыёопера для дзяцей «Тараканішча» паводле казкі К. Чукоўскага, кантата для хору хлопчыкаў і сімфанічнага аркестра «Дударыкі» на словы беларускага паэта В. Віткі, сімфанічная карціна «Несцерка». Канцэрт для фартэпіяна з аркестрам. Фартэпіянае трыо, шэраг п'ес для розных музычных інструментаў.

Цікавыя і яе вакальныя творы, сярод якіх «Гумарэскі» на народныя тэксты, а таксама цыкл песень для голасу і двух баянаў «Беларусачка».

Так, Людміла — старанная і, як кажуць, «пладавіты» кампазітар. Але не гэта вызначае галоўную асаблівасць яе творчасці. Яна заўсёды знаходзіць цікавае, арыгінальнае рашэнне тэмы, яркія і зразумелыя дэталі музычнага вобраза, маляўнічыя жыццёвыя гукі. І ў той жа час яе музыку заўсёды пазнаеш, яшчэ не ведаючы, што аўтар — менавіта яна. Пазнаеш па асаблівым бадзёрым настроі, па завершанасці кожнай музычнай фразы. А гэта ўжо гаворыць аб сапраўдным майстэрстве кампазітара.

На год раней, чым Л. Шлег, нарадзіўся Леанід Захлеўны, які таксама прыняты ў Саюз кампазітараў Беларусі ў 1974 годзе.

Для музыкі Л. Захлеўнага, як і для твораў Людмілы Шлег, характэрны жанравая разнастайнасць, моцная апора на беларускую народную песеннасць, павага да бацькоўскай спадчыны. Яшчэ адной прывабнай асаблівасцю яго музыкі з'яўляецца яе сучаснасць, сугучнасць думкам, пачуццям і перажыванням нашай моладзі.

Сярод твораў кампазітара вылучаюцца дзве кантаты для салістаў, хору і сімфанічнага аркестра «Вянок» на беларускія народныя тэксты і для дзіцячага хору «Муха-Цакатуха» на словы К. Чукоўскага, дзве сімфоніі, сімфанічныя варыяцыі «З беларускага эпаса», нямала камерна-інструментальнай музыкі, а таксама апрацоўкі беларускіх народных песень для хору, рамансы і песні на словы беларускіх паэтаў, музыка да тэатральных паставак.

Яго аднагодак і зямляк Віктар Войцік у 1973 годзе напісаў на словы Г. Бураўкіна і Р. Тармолы араторыю «Памяць Хатыні». Гэтым твору быў наканаваны шчаслівы лёс. На семінары маладых кампазітараў у Ленінградзе ён атрымаў самую станоўчую водгукі, якія поўнацю паўтарыліся і ў час VII з'езда кампазітараў Беларусі. Араторыя вылучаецца сучаснай музычнай мовай і апорай на народную песеннасць, добрым веданнем і поўным выкарыстаннем выканаўчых магчымасцей хору і вялікага сімфанічнага аркестра, кранае шчырасцю музыкі, напалам пачуццяў і прафесійным майстэрствам.

Сярод іншых буйных твораў мала-

дога кампазітара — дзве кантаты: «Камар хадзіў сватацца» на тэкст М. Багдановіча і «Казацкія песні» на народныя словы; сімфонія «Каложа», Другая сімфонія і сюіта для сімфанічнага аркестра «Забавы». Добрымі рысамі адзначаны таксама і творы В. Войціка для камернага аркестра, яго ўверцюра «Слава ўраджаю» для аркестра беларускіх народных інструментаў, камерна-інструментальная музыка, хоры і рамансы для голасу з фартэпіяна.

Аб тым, што В. Войцік, які стаў членам Саюза кампазітараў Беларусі тры гады назад, здолеў адразу заяваць павагу сваіх калег, сведчыць тое, што яго на апошнім з'ездзе кампазітарскай арганізацыі абралі адказным сакратаром яе праўлення.

Аматарам музыкі ўжо знаёма імя Эдуарда Зарыцкага, які стварыў нямала музыкі да спектакляў драматычных тэатраў і Беларускага тэлебачання. Разам з тым у Зарыцкага многа значных твораў не толькі тэатральнага жанру. Кантата для салістаў, хору і сімфанічнага аркестра «Красная плошча», Сімфонія, Канцэрты для фартэпіяна і габоя з камерным аркестрам, сюіта на тэмы беларускіх народных песень для аркестра беларускіх народных інструментаў, многа камерна-інструментальных твораў, хораў, рамансаў і песень на словы беларускіх паэтаў — вось плён творчых пошукаў кампазітара.

Ва ўсёй гэтай музыцы малады аўтар паказаў сябе не толькі кампазітарам сучасным, які ўмее карыстацца вострымі гарманічнымі спалучэннямі, нечаканымі рытмімі і нязвычайнымі меладыйнымі ходамі, але і добрым знаўцам беларускага фальклору.

Характэрны для большасці маладых беларускіх кампазітараў шыршыня творчых інтарэсаў, пастаянны зварот да лепшых узораў народнай музычнай спадчыны, да тэм вялікага грамадскага гучання, трывалая апора на традыцыйную класічную музыку. Іх творы — гэта своеасаблівае радаснае ўспрыманне свету, споведзь маладых сэрцаў, пошукі сваіх вільях у мастацтве. І ў выніку — узбагачэнне беларускай музыкі.

Д. ЖУРАЎЛЕЎ,
музыказнаўца.

У горадзе беларускіх энергетыкаў Новалукомлі адкрыўся Палац культуры. У ім створаны ўсе ўмовы для работы гурткаў мастацкай самадзейнасці і тэхнічнай творчасці. Есць бібліятэка з чытальнай залай, шахматна-шашачны клуб, кінафоталабараторыя. **НА ЗДЫМКУ:** у фале новага Палаца культуры.

Фота А. ЦАРЛЮКЕВІЧА.

У БАГДАД НА КІРМАШ

Абрус, сурвэткі, пасцельная бялізна, блузкі і іншыя вырабы, упрыгожаныя машыннай і ручнай мастацкай вышыўкай, з маркай барысаўскай фабрыкі мастацкіх вырабаў, карыстаюцца велізарным попытам у пакупнікоў.

Прадпрыемства — удзельнік многіх выставак і кірмашоў. Вось і цяпер у сталіцы Ірака — Багдадзе, на міжнародным кірмашы беларускія майстры дэманструюць сталовыя наборы, якія складаюцца з абруса, дарожкі і чатырох сурвэтак, і чайныя наборы, куды ўваходзяць абрус і пяць сурвэтак.

З ФОНДАЎ МУЗЕЯ

Супрацоўнікі Ашмянскага краязнаўчага музея часта арганізуюць выстаўкі экспанатаў, якія знаходзяцца ў яго фондах. Нядаўна наведвальнікі ўбачылі выстаўку старажытных манет са знойдзеных на тэрыторыі Ашмяншчыны кладаў, а потым адкрылася традыцыйная выстаўка самых цікавых экспанатаў, якія паступілі ў мінулым годзе. Сярод іх: вясельная сукенка тутэйшай нявесты XIX стагоддзя, каменнае ядро сярэдніх вякоў, знойдзенае будаўнікам на вуліцы Чырвонаармейскай, манеты часоў Вялікага княства Літоўскага з кладу, знойдзенага ў Галышанах, пашпарт эмігранта часоў буржуазна-памешчыцкай Польшчы, калі многія мужчыны ў пошуках заробку вымушаны былі ехаць у Францыю, Аргенціну, Бразілію і іншыя краіны.

ВЫСТАЎКА твораў маладых мастакоў адкрылася ў Магілёве. На ёй прадставлены жываніс, акварэль, графіка, творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

ГОМЕЛЬСКІ абласны драматычны тэатр вярнуўся з Мінска, дзе на працягу дзясці дзён паказваў жырабам сталіцы рэспублікі лепшыя работы свайго рэпертуару. Найбольшы поспех мелі спектаклі «Забыві Герастрата!» Г. Горына, «Украі кодэкс» А. Петрашкевіча, «Жывы партрэт» А. Марэты, «З любоўю не жартуюць» Кальдэрона.

ПАДВЕДЗЕНЫ вынікі конкурсу юных мастакоў-плакатыстаў нашай краіны. З 10 тысяч работ, прадставленых вучнямі, журы выбрала 12 лепшых. Сярод іх — плакат «Мір» работы выхаванца студыі выяўленчага мастацтва пінскага Дома піянерай і школьнікаў Мішы Трышкі.

КАЛЯ 50 калектываў мастацкай самадзейнасці Гродна ўдзельнічалі ў заключным гарадскім аглядзе-конкурсе на лепшую канцэртную праграму.

НА СЦЭНЕ Калмыцкага тэатра імя Б. Басанавы ажыццёўлена пастаноўка п'есы беларускага драматурга А. Макаёнка «Святая прастата».

Н. НАЗАРОВІЧ.

У глыбіні вякоў бярэ пачатак гісторыя барысаўскай керамікі. Як і ў старажытнасці, вырабы з гліны, шамоту карыстаюцца вялікай папулярнасцю ў наш час. Кветкавыя і дэкаратыўныя вазы, сувеніры ўпрыгожваюць кватэры і інтэр'еры грамадскіх будынкаў.

НА ЗДЫМКАХ: фармоўшчыца шамставых вырабаў Ф. ШОБІК; работа мастака М. Астапенкі — дэкаратыўнае блюда «Бярэзіна, 1812 год».

Фота Я. КАЗЮЛІ.

«АНТЫГОНУ» СТАВІЦЬ БРЫГАДЗІР

Ледзь толькі Браніслаў пераступіў парог бытоўкі, як яго літаральна засыпалі пытаннямі:

— З чым павіншаваць, брыгадзір?

— Як прымалі ў Мінску?

— Усё нармальна, сталі лаўрэатамі фестывалю, — супакой таварышаў Браніслаў Чаркоўскі.

Пачаўся звычайны працоўны дзень, якіх у брыгадзіра мантажнікаў хімічнага абсталявання Б. Чаркоўскага было нямала за дзевяць гадоў работы на магілёўскім «Лаўсанбудзе». Ён манціраваў абсталяванне кожнай новай вытворчасці, і заўсёды мантажнікі датэрмінова спраўляліся са сваім заданнем.

Любіць Чаркоўскі сваю «асноўную», як ён гаворыць, работу. А без мастацкай самадзейнасці проста не можа жыць. Любоў да сцэны прывяла яго ў народны тэатр Палаца культуры Магілёўскага завода штучнага валакна.

Тут ён некалькі гадоў іграў розныя

ролі, але пастаянна адчуваў, што яму не хапае ведаў. І Браніслаў паступіў на заочнае аддзяленне Ленінградскага інстытута культуры. Яго дыпломнай работай быў спектакль «Дзень адкрытых дзвярэй» Н. Рудневай, пастаўлены ў сваім жа тэатры. У хуткім часе ён стаў рэжысёрам гэтага тэатра.

Такімі ж энтузіястамі аматарскай сцэны з'яўляюцца іншыя члены калектыву. Нэлі Тарасенка, напрыклад, прыйшла ў тэатр, калі яшчэ вучылася ў сёмым класе. Доўга не хацелі яе прымаць: у трупце ўсё дарослыя. Але дзяўчынка гадзінамі праседжвала на рэпетыцыях, і рэжысёр «здаўся»: даручыў эпізадычную ролю. Нэлі так па-майстэрску сыграла яе, што ўжо ў наступным спектаклі «А зоры тут ціхія...» дзяўчыне прапанавалі ролю Лізы Брычкінай. І не памыліліся. Гэты вобраз атрымаўся адным з самых яркіх. Потым было шмат цікавых і складаных роляў, але самай вялікай творчай удачай дзяўчына лічыць галоўную ролю

ў п'есе В. Карсёва «Сукенка для выхаднога дня». За гэты спектакль тэатр удстоены звання лаўрэата першага Усесаюзнага фестывалю самадзейнай мастацкай творчасці працоўных, а апаратчыца штапельнай вытворчасці Нэлі Тарасенка — дыплома першай ступені.

Прадзіўшчыца Ніна Кудрэвіч і работніца Палаца культуры Марыя Гапеева, электрык Аляксандр Гарбачоў і мантажнік Васіль Муравейка, настаўніца Раіса Шутава і студэнтка Святлана Сіманова... Розных па ўзросту і прафесіях людзей аб'яднала любоў да мастацтва, вернасць заводскаму тэатру. На яго сцэне пастаўлены творы класікі, п'есы савецкіх і зарубежных драматургаў. Тут ішлі «Маленькія трагедыі» А. Пушкіна і «Кветкі жыцця» М. Пагодзіна, «Паўлінка» Я. Купалы і «Хто смеяцца апошнім» К. Крапівы, іншыя вядомыя творы. Цяпер тут рэпэціруюць «Антыгону».

Н. НАЗАРОВІЧ.

ПА ўсіх ПРАВІЛАХ МАСТАЦТВА

Калі вярць сцверджанню, што найгоршае для мастака — нават не крытыка, а проста маўчанне, ігнараванне яго творчасці, то Віталь Луцэнка можа лічыць сябе шчаслівым: раўнадушных ля яго работ не бывае. Гады тры назад, на выстаўцы самадзейнага мастацтва, гледачы спыняліся ля вялікіх разьбяных пано, незвычайных і па тэматыцы, і па характару выканання. Цюлені, маржы, алені, сабачыя запрэжкі, скуластыя твары з раскосымі вачыма, барадаты шкіпер за штурвалам, цэлая галерэя розных караблёў... Да аднаго пано прымацаваны аленія рогі, да другога — мядзведжыя кіпцюры... Разьба тонкая — і ў той жа час манументальная, работы нагадваюць нейкія старажытныя ідалы-татэмы. Незвычайнасць разьбы, экзатычнасць сюжэтаў прыводзілі адных у захапленне, другіх, наадварот — да разгубленасці: што гэта за дзівосы, калі на Беларусі свае багатыя традыцыі разьбярства, свае тэмы? Аднак усе сыходзіліся на адным: ад разьбяр трэба чакаць шмат цікавага.

Такія спадзяванні спраўдзіліся хутэй, чым можна было чакаць. Работы самадзейнага мастака былі сапраўднай аздобай леташняй рэспубліканскай выстаўкі народнай творчасці і самадзейнага мастацтва. Асаблівае захапленне выклікаў трыпціх «Белавежская пушча». На трох пано — усё жыццё пушчы. Мераюцца сіламі зубры, уцякаюць ад ваўкоў лясняны, крадзеца хітрая ліса, ляціць чародка журавоў... Усе разьбяныя фігуры «апушчаны» ў глыб дошкі, і ў той жа час рэльефна выступаюць адтуль. Своеасаблівае спалучэнне рэльефу і контррэльефу... Фон паміж фігурамі — не проста гладкая ці фактурная плоскасць, а цэлае апаўднанне, якое можна «чытаць» гадзінамі. Сярод перапляценняў галінак, лісцяў, жалудоў, арэхаў убачыш то нейкую птушчку, то вавёрку, то жука. А зямлю ўсцілае суцэльны дыван з рамонаў, васількоў, званочкаў... Лётаюць над кветкамі матылькі, паўзуць некуды клапатлівыя мурашкі.

Дык адкуль жа ўсе-такі сюжэты з далёкаўсходняга жыцця? Аказваецца, гэта не проста захапленне нейкай экзатыкай ці дылетанцкае перайманне таго, што недзе некалі кінулася ў вочы сваёй незвычайнасцю. Гэтыя творы — вынік удумлівых і пільных назіранняў за культурай і звычаямі народаў, сярод якіх давялося жыць у свой час Віталю Луцэнку. А калі чалавек назіральны ды яшчэ мае душу мастака — ён не можа не азвацца на гэта ў сваёй творчасці.

— Скончыў я Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт, факультэт журналістыкі, — расказвае Віталь Зосімавіч, — А што гэта за журналіст, які не пабачыў тое, пра што пісаць збіраецца? Вось і пачалася мая «адысея». Дзе і кім толькі не пабываў: ад матроса да першага памочніка капітана дайшоў... Памятаю, быў у Афрыцы, у Дакары. Проста на вуліцы сядзяць умельцы, кожны майструе нешта. Прыпыніўся я ля аднаго, папрасіў дазволу паспрабаваць выразаць што-небудзь. Гляджу — маска атрымалася! З таго часу ўсур'ез заняўся разьбой. А матывы — тое, што навокал бачыў. Я ж пяць гадоў пра жыў на Далёкім Усходзе. «Бе-

лавежскую пушчу» яшчэ там пачаў рэзаць. Цягнула ў родныя мясціны. Вось нядаўна ў Мінск пераехаў...

Хто вёз з Далёкага Усходу рыбу, хто — футры, а Віталь Зосімавіч — кантэйнер... сучкоў, карэнчыкаў, абрэзкаў кедровых дошак. Нават мэблю пакінуў, не было ўжо куды пакаваць. Затое матэрыялу для разьбы хопіць не на адзін год. Вось яны, маціныя кедравыя плахі, склееныя ў вялікі — не ўзняць — шчыт. Прыемны колер, шчыльная драўніна...

— Гэта аснова для новай аялікай работы. Хачу перадаць у дрэве «Песню пра зубра» Міколы Гусоўскага. На выстаўку да 60-годдзя Савецкай улады? Не, наўрад ці паспею. Столькі працы... Вось хаця б таніроўка. Таму яна такая і прыгожая, што не абы-якой фарбай пэцкаю. Па старадаўніх рэцэптах раблю, на воску, з натуральных фарбавальнікаў...

Глядзіш яго работы на выстаўках і, яшчэ не ведаючы аўтара, пераконваешся, што гэта чалавек шырокага кругагляду, глыбокіх ведаў у розных галінах гісторыі і культуры, што за ўвасабленне ў дрэве сваёй задумкі ён бярэцца толькі пасля грунтоўнага вывучэння тэмы. Такое перакананне атрымлівае бліскучае пацвярджэнне, калі пашчасціць прывесці гадзіну-другую з разьбярком. Нумізмат будзе здзіўлен яго веданнем старадаўніх манет, калекцыя марак прывядзе ў захапленне вопытнага філатэліста, ад значкоў разьбягуча вочы ў любога. Значкі і разьба? Ці не занадта паляюныя захапленні! Аказваецца, зусім не. Культурны творчасці вучаць і гэтыя мініяцюрыны творы мастацтва.

Калі чалавек нечым займаецца дзеля сваёй радасці — гэта адно. Іншая справа, калі ён імкнецца падзяліцца гэтым з людзьмі. Віталь Зосімавіч захаваў калекцыяніраваннем і сваіх суседзяў.

А няўрымслівае душа энтузіяста шукае новую справу.

— Сабраў аднойчы нашых суседзяў-пенсіянераў, якія калі-нікала любілі заняцкі разьядзеннем веткаў, пасадымі дрэў — у нас жа тут будаўніцтва навокал, добраўпарадкаванне яшчэ не хутка закончыцца. А самадзейнае азеляненне ў такіх выпадках, як вядома, праводзіцца па прынцыпу «чым больш, тым лепш». Дык вось і кажу я: «будзем саджаць зеляніну па ўсіх правілах мастацтва»...

Гордасць Віталю Зосімавіча — гурток юных разьбярроў пры мясцовым домакіраўніцтве. Ён кіруе ім на грамадскіх пачатках. Паўгода заняткаў — і вынікі ўжо ёсць: 16 гурткоўцаў прымалі ўдзел у першай гарадской выстаўцы дзіцячай творчасці. А якімі лічбамі змераць усё тое, што атрымаюць дзеці ад падарожжа ў цудоўную краіну, імя якой — мастацкая творчасць? Можа, яшчэ не хутка ацэняць яны душэўную шчодрасць чалавека, які аддае ім амаль увесь вольны ад работы час. Ды Віталь Зосімавіч і не прагне нейкіх прызнанняў ці падзяк. Падзяліцца з людзьмі ўсім, што ведае і ўмее, — вось яго галоўная радасць.

Яўген САХУТА.

НА ЗДЫМКУ: «Зубры». Цэнтральная частка трыпціха «Белавежская пушча».

СВЯТА ў ПУШКІНСКІХ МЯСЦІНАХ

Вось ужо адзінаццаты год на пачатку чэрвеня ў мясцінах, звязаных з жыццём і творчасцю Аляксандра Пушкіна, праводзіцца Усеаўскае Пушкінскае свята. Найбольш значная ўрачыстасць сёлета адбылася на Пскоўшчыне. Ля сцен Святагорскага манастыра, дзе пахаваны паэт, у Міхайлаўскім парку сабраліся людзі, якія прыехалі сюды з усіх куткоў краіны.

Апоўдні на вялікай паляне ля сяла Міхайлаўскага пачаўся шматтысячны мітынг. На ім выступалі вядомыя савецкія і зарубежныя паэты, літаратуразнаўцы, крытыкі. Яны гаварылі аб тым чудодным, за-

паветным, што абуджае пушкінскае слова ў душы чалавека, аб вялікім уздзеянні творчасці паэта на развіццё сусветнай культуры.

Завяршыў урачыстасць святочны вечар, у якім прынялі ўдзел майстры мастацтваў і самадзейныя артысты. На ім гучалі бессмяротныя пушкінскія вершы.

НА ЗДЫМКАХ: куток Міхайлаўскага парка; прапарунок вялікага паэта Рыгор ПУШКІН гутарыць з аматарамі паэзіі; выступае народны паэт Беларусі Аркадзь КУЛЯШОЎ.

Фота У. КАЦАПАВА.

ВУЧОНЫЯ — ЮННАТАМ

Закончыліся ўрокі, і на зазеленейшых участках рэспубліканскай станцыі юных натуралістаў Беларусі закіпела работа. К школьнікам прыехалі вучоныя. Яны раяць, як лепш падрыхтаваць глебу да пасеву, пасадыць дрэвы.

Так заведзена ў беларускіх вучоных — яны трымаюць пад наглядом прышкольныя вучэбна-даследныя участкі. Прыклад паказаў акадэмік Акадэміі навук БССР, Герой Сацыялістычнай Працы Пётр Альсмік. Гэта ён яшчэ некалькі дзесяцігоддзяў назад узяў шэфства над рэспубліканскай станцыяй юннатаў. Добрую ініцыятыву падтрымалі іншыя вучоныя.

Таму такая багатая і змястоўная дзейнасць станцыі, з такім захапленнем спяшаюцца сюды пасля урокаў вучні мінскіх школ. Каля 600 школьнікаў працуюць у садзе і на агародах, у цяпляцах і ў жывёлагадоўчых памяшканнях.

Праўда, участак станцыі, што на вуліцы Валгаградскай, невялікі — усяго два гектары. Аднак і тут ухітраюцца вырошчваць больш як тысячу сарту раслін.

— Каля 50 навуковых супрацоўнікаў з шасці інстытутаў аказваюць нам пастаянную дапамогу. Пад іх уплывам сотні вучняў вырашылі прысвяціць сябе пасля школы сельскай гаспадарцы, — расказвае дырэктар станцыі Марыя Шыпула.

Гутарым з юнымі эксперыментатарамі. Агароднікі Марыя Качан, Ала Цітова, Лена Чыжанок з гонарам паказваюць зеляніну, якую яны вырошчваюць на градках.

Вось ужо сорок гадоў існуе станцыя юных натуралістаў Міністэрства асветы Беларусі. Яна вызначыла жыццёвы шлях многім вядомым цяпер спецыялістам сельскай гаспадаркі. Пляцікласнікам прышоў сюды Аляксандр Меляшнік. Цяпер ён — вучоны-аграном па ахове раслін даследнай гаспадаркі «Русінавічы». Мая Царэня, якая спасцігала азы біялагічнай навукі на дзялянках станцыі, цяпер вядзе цыталагічныя даследаванні. Агранамічную службу ў калгасе «Новы быт» узначальвае былы юннат Пятро Грыб.

І. НОВІКАУ.

ЗАКАЗНІКІ ГРОДЗЕНШЧЫНЫ

Ушанскі заказнік створаны ў Карэліцкім раёне. Яго ўгоддзі на берагах рэк Уша і Міранка раскінуліся больш чым на тысячы гектараў. У змешаных лясах, якія чаргуюцца з сасновымі, водзяцца казулі, дзікі, ласі, куніцы, цецерыкі.

Цяпер на Гродзеншчыне 12 заказнікаў, якія займаюць звыш 90 тысяч гектараў. Славіцца сваёй флорай і фаунай Налібоцкая і Белавежская пушчы.

Усё гэта прыносіць адчувальныя вынікі. Паводле даных «ляснога перапісу», за апошнія шэсць гадоў колькасць казуль, аленяў і ласёў павялічылася ў вобласці ў два і больш разы, дзікоў — у 4, а зайцоў-русакоў — у пяць разоў. Пабольшала баброў, глушчоў, куніц, цецерыкоў.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП,
ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.

ТЭЛЕФОНЫ: 33-07-82,
33-02-80, 33-03-15, 33-01-97.

Ордэна Працоўнага
Чырвонага Сцяга
друкарня выдавецтва
ЦК КП Беларусі,
Зак. 1030

